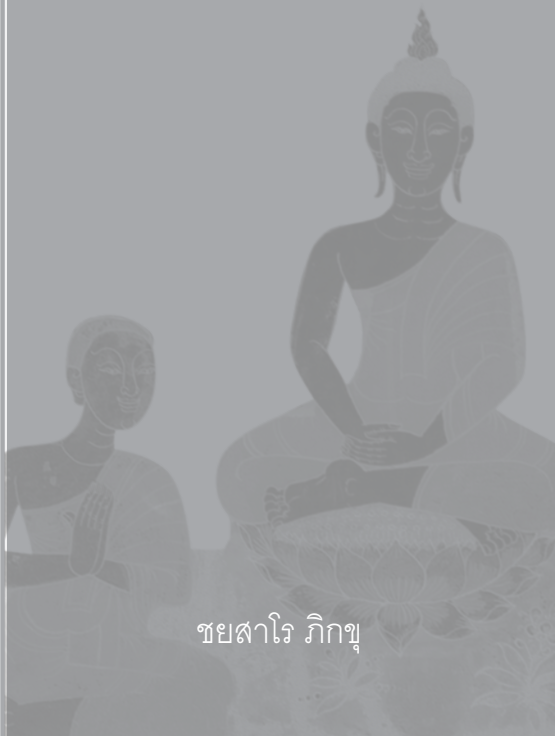

ศาสตร์ไหน
สันติ

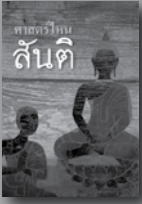
ชยสารโร ภิกขุ

ศาสตร์ไหน สันติ

ชยสาโร ภิกขุ

พิมพ์แจกเป็นธรรมบรรณาการด้วยศรัทธาของญาติโยม
หากท่านไม่ได้ใช้ประโยชน์จากหนังสือนี้แล้ว
โปรดมอบให้กับผู้อื่นที่จะได้ใช้ จะเป็นบุญเป็นกุศลอย่างยิ่ง

ศาสตร์ไหนสันติ

ชยสาโร ภิกขุ

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามคัดลอก ตัดตอน หรือนำไปพิมพ์จำหน่าย

หากท่านใดประสงค์จะพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน โปรดติดต่อ
กองทุนสี่ธรรมะทอสี และมูลนิธิปัญญาประทีป

๑๐๒๓/๔๖ ซอยปรีดีพนมยงค์ ๔๑

สุขุมวิท ๗๑ เขตวัฒนา กทม. ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๗๑๓-๓๖๗๔

www.thawsschool.com, www.panyaprateep.org

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ขอขอบคุณและอนุโมทนาผู้ถอดเทปและพิมพ์ต้นฉบับ
คุณสุภาวดี จันทรทัต ณ อยุธยา

ศิลปกรรม วิชชุ เสริมสวัสดิ์ศรี

จัดทำโดย กองทุนสี่ธรรมะทอสี และมูลนิธิปัญญาประทีป

ดำเนินการพิมพ์โดย บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด

โทรศัพท์ ๐-๒๔๐๐-๒๒๙๒ โทรสาร ๐-๒๔๐๐-๓๖๔๙

คำนำ

มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง บทบาทพระพุทธศาสนา กับการเสริมสร้างสันติภาพ และสันติสุขในสังคม และเรื่อง พุทธศาสน์ หรือ ไสยศาสตร์ ทางเลือกที่ยั่งยืน ของคนรุ่นใหม่ โดยพระอาจารย์ชยสาโร เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ซึ่งได้จัดพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่วันที่ ธันวาคม ๒๕๕๑

คณะศิษยานุศิษย์เห็นสมควรพิมพ์แจกเป็นธรรมทานในวงกว้างมากยิ่งขึ้น จึงได้ขออนุญาตพระอาจารย์ชยสาโร และมูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ซึ่งได้รับอนุญาตเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์ชยสาโร และมูลนิธิฯ และขออนุโมทนาทุกท่านที่มีส่วนร่วมช่วยให้การจัดทำหนังสือนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อย

คณะศิษยานุศิษย์
ธันวาคม ๒๕๕๒

สารบัญ

สัมมนาเทียกถาของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต)	๑
บทบาทพระพุทธานุศาสนากับการเสริมสร้าง สันติภาพและสันติสุขในสังคม	๙
พุทธศาสน์ หรือ ไสยศาสตร์ทางเลือกที่ยั่งยืน ของคนยุคใหม่	๒๗

สัมโมทนียกถา

ของ พระธรรมโกศาจารย์
(ประยูร ฐมฺมจิตฺโต)*

เรียนท่านชยสาโร และท่านพระเถรานุเถระ
ทุกรูป ขอเจริญพรท่านประธานมูลนิธิการศึกษาเพื่อ
สันติภาพท่านนิเชต สุนทรพิทักษ์ ท่านอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ท่านรองเลขาธิการ
คณะกรรมการอำนวยการศึกษา ท่านสาธุชนและนักศึกษา
ทุกท่าน

เป็นวาระที่ควรแก่การชื่นชมยินดีอนุโมทนาที่คณะ
กรรมการการศึกษาเพื่อสันติภาพฯ ได้จัดงานนี้ขึ้นต่อเนื่อง
เป็นการถวายอาจริยบูชาแด่ท่านเจ้าคุณอาจารย์พระพรหม
คุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ในนามของมูลนิธิการศึกษาเพื่อ
สันติภาพ และต้องชื่นชมคณะกรรมการที่มุ่งมั่นดำเนินการ
ต่อเนื่องมาโดยตลอด และในงานนี้ก็ได้อัดสรรพระสงฆ์ที่
ทำงานเพื่อสันติภาพ และโดยการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

*บรรยายเรื่องในพิธีมอบรางวัลการส่งเสริมการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก
(ป. อ. ปยุตฺโต) ประจำปี ๒๕๔๙ แด่พระชยสาโร วันพุธที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๙
ณ หอประชุมสุนันทานุสรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ก็เป็นการศึกษาพุทธศาสนาเพื่อสันติภาพของโลก ถวายรางวัลด้านส่งเสริมการศึกษาเพื่อสันติภาพแต่ท่านพระชยสาโร

ในการดำเนินการครั้งนี้มีเรื่องควรแก่การอนุโมทนาหลายประการ ประการหนึ่งก็คือ นำให้สาธารณชนได้ให้ความสนใจชีวิตและงานของท่านอาจารย์พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ซึ่งมีสาระเพื่อสันติภาพโดยตรง และเป็นโอกาสที่จะได้ยกย่องบุคคลที่ทำงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งโดยการสอนให้รู้ ทำให้ดู และให้อยู่ให้เห็น ชีวิตของท่านเป็นการส่งข่าวสารเพื่อสันติภาพโดยแท้ นั่นก็คือชีวิตของท่านพระชยสาโร ซึ่งเราได้ถวายรางวัลในวันนี้ ท่านได้อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา ทำงานเป็นแบบอย่าง การถวายรางวัลแต่ท่านยังรวมถึงเป็นการยกย่องพระที่ทำงานร่วมกับท่านในสำนักศิษย์หลวงพ่อบุชาไปโดยปริยาย เพราะข่าวสารเพื่อสันติภาพผ่านสายสำนักของท่านพระชยสาโรหรือสายสำนักหลวงพ่อบุชานั้น ได้แพร่กระจายไปทั่วโลกไปทั่วโลกจริง ๆ ในทุกภูมิภาค

เราไปที่ไหนในโลกก็จะได้เห็นบทบาทของพระซึ่งเป็นศิษย์สายหลวงพ่อบุชา ทำงานเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เป็นแบบอย่างแห่งชีวิตที่เรียบง่ายดั่งตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว และน่าชื่นชมก็ตรงที่ว่าได้รับการแนวปฏิบัติที่ท่านหลวงพ่อบุชาได้วางเอาไว้สืบต่อเนื่องอย่างเป็นระบบเป็นองค์กร และตรงนี้เองที่เป็นพลังของพระพุทธศาสนาที่ชี้ให้เห็นว่าในยุคที่พุทธศาสนามีอายุกาลมาจนถึงสองพันห้าร้อยสี่สิบเก้าปีนี้ คำสอนของพระพุทธเจ้ายังมีความหมาย ยังเป็นที่ต้อนรับและเข้าถึงจิตใจของชาวโลก โดยสายหลวงพ่อบุชานี้เป็นแบบและชีวิตของท่านพระชยสาโรก็เป็นอุทาหรณ์ให้เราได้เห็นพุทธธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เผยแผ่ออกไปนั้น เมื่อได้กล่อมเกล่าเข้าถึงจิตใจของคนทั้งโลกแล้ว ก็จะเป็นไปเพื่อสันติภาพ ทั้งนี้เพราะว่าโอวาทปาติโมกข์ คำสอนของพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าประทานไว้ในวันมาฆบูชา ประโยคแรกภาษาบาลีว่า *ขันติ ปรมัตตไป ตีติกขา* “ความอดทนคือความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง” พุทธศาสนาสอนเรื่องขันติเรื่องความอดทน เราต้องอยู่ร่วมกันด้วยขันติธรรมเพื่อสันติภาพ

สิ่งที่องค์การยูเนสโกซึ่งถวายเป็นรางวัลแต่ท่านเจ้าคุณอาจารย์พระพรหมคุณาภรณ์นั้นได้ประกาศให้ชาวโลกยึดมั่นในสันติภาพ เรียกว่าการประกาศเรื่อง Tolerance

Tolerance ก็คือความอดทน แต่ถ้าแปลให้ครบต้องเป็น
ขันติ ความอดทน และโสร็จจะ ความสงบเสงี่ยม นั่นคือ
สิ่งที่องค์การยูเนสโก ประกาศเรื่อง Tolerance ถ้าชาวโลกมี
Tolerance สันติภาพจะเกิดขึ้น ในความหมายของยูเนสโก

คำว่า Tolerance คืออะไร ก็คือความเคารพซึ่งกัน
และกัน การยอมรับความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา
การเมือง เมื่อยอมรับแล้วสามารถจะเคารพซึ่งกันและกัน
เห็นคุณค่าของกันและกัน ถ้าโลกนี้มีการยอมรับ
การเคารพก็จะเกิดขันติโสร็จจะ หรือ Tolerance แต่ถ้า
โลกนี้ไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน เห็นใครที่คิดไม่เหมือน
เราก็ทนไม่ได้ แต่งตัวไม่เหมือนเราก็ไม่อยากจะอยู่ร่วม
โลก นับถือศาสนาต่างจากเราก็ต้องไล่ให้พ้นเขตแดน
นั่นไป ถ้าหากว่าชาวโลกเป็นอย่างนี้สงครามก็ต้อง
เกิดขึ้น เพราะเรามีความแตกต่างกันอยู่แล้วทั้งเชื้อชาติ
ศาสนา ความคิด แม้กระทั่งความเชื่อในทางการเมือง

ถ้าหากว่าเรายอมรับคนที่แตกต่างจากเราได้
ทนกันได้ อย่างว่าแต่ในระดับชาติเลย ระดับครอบครัว
ก็อยู่กันได้ สามีมภรรยาที่แยกทางกัน พอไปถามว่า
ทำไมถึงเลิกกัน คำตอบคือทนกันไม่ได้ ถ้าทนกัน
ไม่ได้ในระดับชุมชน ชุมชนก็แตกแยก ทนกันไม่ได้

ในระดับประชาคม ในระดับประเทศ ประเทศเราก็แตก และอาจจะเกิดการปะทะใช้ความรุนแรง ทนกัน ไม่ได้ในประชาคมโลก ก็เกิดสงครามระหว่างประเทศ พระพุทธศาสนาสอนให้ทนกันได้ ยอมรับความแตกต่าง แม้สำหรับผู้ที่นับถือศาสนาต่างจากเรา นั่นคือเหตุที่ว่าทำไมการสอนของพระพุทธศาสนาแก่ชาวโลก แม้ชาวต่างศาสนาก็คือ การสอนข่าวสารที่เป็นไปเพื่อสันติภาพ

ครั้งหนึ่ง เสนาบดีชื่อสีหะ นับถือศาสนานิครนธ์ สมัยนี้คือศาสนาเซน ไปต่อว่าพระพุทธเจ้าต่าง ๆ นานา พระพุทธเจ้ารับฟังด้วยขันติธรรมแล้วตอบชี้แจงให้เกิดความเข้าใจว่าข้อกล่าวหาเหล่านั้นผิดพลาดอย่างไร เมื่อสีหะเสนาบดีได้เห็นได้ฟังการตอบการชี้แจงอย่างมีขันติธรรมของพระพุทธเจ้าแล้วเกิดความเลื่อมใส เปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนาในวันนั้น จากนั้นสีหะเสนาบดีซึ่งเป็นรัฐมนตรีในสมัยนั้น ได้กราบทูลพระพุทธเจ้าว่า จะปฏิบัติอย่างไรต่อนักบวชศาสนาที่ตนเคยนับถือ คือนิครนธ์ หรือศาสนาเซน พระพุทธเจ้าตอบว่า แม้เธอจะเป็นอุบาสกในพระพุทธศาสนา นับถือพระรัตนตรัย แต่บ้านของเธอเป็นหนึ่งในบ้านให้นักบวชแห่ง

นิครนถ์ได้มาตีหมิง ก็ขอให้เธอได้ปฏิบัติหน้าที่ให้ท่านเป็น
จุดบ่อน้ำแก่นักบวชแห่งนิครนถ์นั้นต่อไป พระพุทธเจ้า
ไม่ได้บอกว่าบัดนี้เธอเป็นชาวพุทธแล้ว ห้ามยุ่งเกี่ยวห้าม
สังสรรค์ หรือแม้กระทั่งให้กำจัดคนนอกศาสนาไปจาก
บ้านของท่าน แต่พระพุทธเจ้าได้สอนขันติธรรมอันสูงสุด
ในเรื่องของความแตกต่างทางศาสนาว่า สามารถที่จะ
ให้ท่านอุปถัมภ์บำรุงต่อไปได้ แต่ไม่ใช่ว่าเพื่อทำบุญ
ในพุทธศาสนา เราสงเคราะห์เขาได้ นั่นก็คือเหตุว่า
พระพุทธศาสนาอยู่ร่วมกับชาวโลกได้ พระพุทธเจ้า
จึงตรัสว่าเราไม่ทะเลาะกับใคร แต่ใครอาจจะมาทะเลาะกับ
เราบ้าง เพราะเห็นแตกต่างกันก็มี

การยอมรับความแตกต่างอยู่ร่วมกัน ต่างเชื้อชาติ
ต่างศาสนา เคารพซึ่งกันและกันนั้น เป็นคำสอนใน
พระพุทธศาสนา เริ่มในประโยคแรกของโอวาทปาฏิโมกข์
เป็นคำประกาศเรื่อง Tolerance ของยูเนสโก ที่ถวายเป็น
รางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพแต่ท่านเจ้าคุณอาจารย์
สมัยนั้นก็คือ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ปัจจุบันคือ
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

คณะกรรมการพิจารณาเห็นแล้วว่าท่านพระชยสาโร
ท่านได้เผยแผ่พุทธศาสนาที่เป็นไปเพื่อขันติธรรม เพื่อ

ความยอมรับคุณค่าของมนุษย์ แม้จะต่างเชื้อชาติต่างศาสนา ตัวท่านเองมาจากต่างวัฒนธรรม แต่คนไทยเราก็กยอมรับ ท่านเป็นสมาชิกในประเทศไทยเป็นพุทธบริษัท ภิกษุบริษัทในพระพุทธศาสนาโดยมีทั้งการยอมรับ และความเคารพนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงขั้นศีลธรรม โสรัจธรรมและสันติภาพ จึงเป็นการนำอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง ที่คณะกรรมการมูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพฯ ได้ถวายรางวัลในด้านนี้แก่ท่านพระชยสาโร จึงขออนุโมทนาไว้ ณ โอกาสนี้และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บุญกุศลที่เราได้บำเพ็ญร่วมกันในการประกาศธรรมในนามของมูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพฯ นั้น ขอทุกท่านได้ถวายบุญกุศลนี้เป็น อาริยาบูชาแด่ท่านเจ้าคุณอาจารย์พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และบุญกุศลแห่งธรรมทานที่เราบำเพ็ญนี้จงมารวมกันเป็น ตบะ เดชะพลวปัจจัย อำนาจพรให้ท่านเจ้าคุณอาจารย์ได้ปราศจากทุกข์โศกโรคภัยอันตรายทั้งปวง มีบุญบารมีธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมยิ่ง ๆ ขึ้นไป สถิตเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของเราชาวพุทธทั้งหลายและชาวโลกทั้งหลาย ตลอดนิรันดรกาลเทอญ

บทบาทพระพุทธรศาสนา กับการเสริมสร้างสันติภาพ และสันติสุขในสังคม*

**กราบนมัสการพระเดชพระคุณ ท่านเจ้าคุณ
พระธรรมโกศาจารย์ พระเถรานุเถระทุก ๆ รูป**

ขอเจริญพรญาติโยมทุก ๆ คน วันนี้เป็นวันที่อาตมา
รู้สึกที่ไม่ประสบความสำเร็จอย่างหนึ่ง เนื่องจากตั้งใจจะ
พยายามเป็นพระดี แต่ไม่เด่น แต่ตอนนี้กลายเป็นดีเด่นไป
ต้องยอมรับ ที่แรกไม่เข้าใจเหมือนกัน เมื่อได้ทราบว่าท่าน
กรรมการจะมอบรางวัลให้กับอาตมา เพราะคุณผลงานของ
ตัวเองรู้สึกว่่าน้อย แต่ตอนหลังได้คิดพิจารณาเหมือนกับที่
ท่านเจ้าคุณพูดเมื่อคืนนี้ว่า เราย้บรางวัลในฐานะเป็นตัวแทน
ของวัดหนองป่าพง วัดป่านานาชาติ ซึ่งมีพระภิกษุสงฆ์ที่ได้
สร้างประโยชน์ สร้างความสุขแก่สังคมไทย และได้เผยแพร่
หลักพระพุทธรศาสนาในต่างประเทศได้ผลพอสมควร

* ปาฐกถาธรรม โดยพระอาจารย์ชยสาโร พิธีมอบรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ
พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ประจำปี ๒๕๔๙ แต่พระอาจารย์ชยสาโร
วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ หอประชุมสุนันทานุสรณ์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนสุนันทา

ส่วนในสังคมไทยนั้น ลูกศิษย์หลวงพ่อบุชา ท่านได้สร้างความสงบภายในจิตใจของท่านแต่ละองค์แล้ว จึงได้เผยแพร่หลักที่ถูกต้องเพื่อให้เพื่อนมนุษย์ได้รับและนำไปใช้ เป็นหลักการที่สำคัญมากกว่า การสื่อสาร การเผยแพร่ การสร้างประโยชน์ หรือการสร้างคุณธรรม เช่น สันติสุข และสันติภาพขึ้นมาในสังคมนั้น ไม่ใช่เรื่องการทำให้เหตุผลว่า สันติสุข หรือว่าสันติภาพ คืออย่างนั้นอย่างนี้ แต่ผู้สื่อสาร ผู้เผยแพร่ต้องเป็นผู้ที่สงบ ผู้ที่เสียสละความหลงใหลในสิ่งไร้สาระ เพื่อบรรลุถึงสิ่งมีแก่นสารสาระเสียก่อน มิฉะนั้นคำพูดจะมีน้ำหนักน้อย

หลวงพ่อบุชาบวชการศึกษาแค่ป.๑ แต่ท่านมีลูกศิษย์จากต่างประเทศจำนวนมาก ที่จบปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ท่านเป็นที่ยอมรับของผู้รู้ทั่วโลก เพราะท่านพูดอะไร ท่านสอนอะไร เรารู้สึกว่ายั่งยืน เพราะท่านพูดจากประสบการณ์จริง สำหรับอาตมาเองนั้นตั้งแต่ได้มีโอกาสกราบนมัสการมอบตัวเป็นลูกศิษย์ท่านเมื่อเกือบ ๓๐ ปีที่แล้ว ก็หมดสงสัยในความเป็นไปได้ของสันติภาพ ความเป็นไปได้ของสันติสุขว่าไม่เหลือวิสัยของมนุษย์ที่จะเข้าถึง

หลักคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา มีเอกลักษณ์ มีบางสิ่งบางอย่าง ที่ค่อนข้างจะแปลกจากศาสนาทั่วไปใน

โลก และการที่เราได้คุยกันในเรื่องเอกลักษณ์ของศาสนา หรือสิ่งที่ทำให้ศาสนาเราไม่เหมือนศาสนาอื่นนั้น ไม่ใช่ว่า ต้องการจะยกตนข่มท่าน หรือที่จะสร้างความแตกแยก แต่เราจะนำหลักพระพุทธศาสนามาใช้เพื่อส่งเสริมสันติภาพ สันติสุขได้ ก็ต้องจับหลักให้ถูก

ศาสนาพุทธของเรานั้นสามารถเป็นศาสนาสากลได้ เพราะว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่เอามนุษย์เป็นศูนย์กลาง และเอาธรรมชาติของมนุษย์เป็นที่ตั้ง เพราะฉะนั้นชาวพุทธ เราไม่มีปัญหาอะไรเลยกับคนที่นับถือศาสนาอื่น หรือที่ไม่ นับถือศาสนาเลย เพราะเราถือว่า เครื่องวัดคนไม่ใช่วัดจาก สิ่งที่เชื่อ เครื่องวัดคน คือ กาย วาจา ใจ เราเอาธรรมชาติ ของความโลภ ความโกรธ ความหลง ธรรมชาติของความไม่ โลภ ไม่โกรธ ไม่หลงเป็นหลัก เราถือว่าคนนับถือศาสนาไหน ก็ตาม ถ้าเป็นผู้ที่พยายามฝึกฝนตัวเองให้ความโลภ ความ โกรธ ความหลงลดน้อยลง เราก็อนุโมทนา ถ้าเป็นคนไม่ นับถือศาสนาอะไรเลย แต่มีความเพียรพยายามที่จะฝึกฝน ตัวเอง ให้สิ่งเศร้าหมองลดน้อยลง เราก็อนุโมทนาในส่วน ที่เขาทำได้

ศาสนาพุทธไม่มีการแบ่งเขาแบ่งเรา มีการยอมรับ เครื่องพิสูจน์ง่าย ๆ ก็คือ ที่ท่านเจ้าคุณบรรยายเมื่อกี้

เรื่อง Tolerance เป็นที่น่าแปลกกว่าภาษาไทยหาคำแปล ศัพท์นี้ไม่ค่อยได้ เพราะ Tolerance เป็นคำศัพท์ใหม่ที่เกิดขึ้นในยุโรปใน ๑๐๐ ปีที่ผ่านมาเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างศาสนาในโลกตะวันตก ในเมื่อชาวพุทธในเมืองไทยไม่เคยมีปัญหาเกี่ยวกับ Intolerance ก็เลยไม่ต้องมีคำศัพท์ หรือมีปัญหาขึ้นมาให้แก้ เราอยากจะดูคน ดูชุมชน ดูสังคมให้เข้าใจ เราต้องดูพฤติกรรมของบุคคลนั้น ชุมชน สังคม ประเทศนั้น ทุกคนที่อยู่ในอำนาจ หรือคนที่ด้อยกว่า หรือมีจำนวนน้อยกว่า

สิ่งที่น่าสนใจเกิดในเมืองไทย คือคนที่นับถือศาสนาอื่นไม่ว่าศาสนาอะไรก็ตาม ตลอดหลายร้อยปีไม่เคยมีประวัติเลย ที่ชาวพุทธคิดจะเบียดเบียน หรือที่จะบังคับให้เปลี่ยนศาสนาให้เป็นพุทธเหมือนกับพวกเรา หรือที่จะไล่ออกจากประเทศ การยอมรับศาสนาอื่น การยอมรับในความแตกต่าง จึงเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยที่น่าภูมิใจอย่างยิ่ง อาตมาเคยเดินทางมาไม่รู้กี่สิบประเทศแล้วไม่เคยเห็นที่ไหนในโลกที่จะมีการยอมรับในความหลากหลายเท่ากับเมืองไทย และสิ่งดีงามนี้มาจากไหน ถ้าไม่ได้มาจากอิทธิพลของพระพุทธศาสนา

ในสมัยก่อนคนไทยเป็นพุทธเหมือนกับว่า ได้

ซึมซับเข้าไป เหมือนกับอยู่ในอากาศ อยู่ในบรรยากาศ ในสมัยนั้นเป็นพุทธศาสนา คือ มั่นสาตเข้ามาโดยไม่ค่อย รู้ตัว เหมือนฝนสาตระเบียงบ้าน แต่ก็ไม่ค่อยมีการศึกษา เท่าที่ควร ยิ่งต่อมาสังคมเริ่มเปลี่ยน ชนชั้นนำของประเทศ ไปเรียนหนังสือในโรงเรียนของศาสนาอื่น จบแล้วไปเรียน ต่อที่เมืองนอก กลับมาแล้วก็เป็นเรื่องธรรมดาว่า ผู้นำ ประเทศทุกวงการไม่มีความรู้ความเข้าใจอันลึกซึ้งในหลัก พุทธศาสนา ถึงแม้ว่าจะมีศรัทธาในจิตใจเป็นการส่วนตัว แต่การที่จะเข้าใจหลักพระพุทธศาสนาในลักษณะระบบการ ศึกษาที่อุดมสมบูรณ์ ที่จะนำไปพัฒนาคนให้เกิดสันติภาพ สันติสุขมีน้อยมาก

ถ้าเราดูระบบการพัฒนาสังคม พัฒนาเศรษฐกิจ ของเมืองไทยในสามสิบ สี่สิบปีที่แล้ว แทบจะไม่มีร่อง รอยของพุทธศาสนาเลย ที่มีในระยะหลัง ๆ ก็เพราะ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ พระราชทานแนว เศรษฐกิจพอเพียง นี้แหละดีที่สุดที่เราเห็นมา ฉะนั้น ต้องเข้าใจว่าศาสนาในโลกนี้ส่วนมากจะยกศรัทธาเป็น คุณธรรมหลัก คุณธรรมสำคัญที่สุดในศาสนาส่วนมาก คือ ศรัทธาความเชื่อ ศาสนาเหล่านั้นมักจะมีปัญหากับคน ที่มีความเชื่อไม่เหมือนกับตนว่าจะปฏิบัติต่อศาสนาอื่น

อย่างไร เพราะการเอาความเชื่อเป็นคุณธรรมสำคัญ ก็ทำให้ “มีเรามีเขา” ทั้งนี้ เพราะฉะนั้นความแบ่งแยกมันมีอยู่ในตัว อยู่ในโครงสร้างของศาสนา

ส่วนของศาสนาพุทธ เราเอาธรรมชาติของ คนมาพูด เอาการศึกษา การพัฒนาความสัมพันธ์ กับโลกวัตถุ ความสัมพันธ์กับสังคม เอาการพัฒนา ทางจิตใจ ทางความรู้สึกทางอารมณ์ การพัฒนา ปัญญาเป็นหลักการของศาสนา ถามว่าสันติภาพ เป็นสิ่งที่ดีไหม ทุกคนไม่ว่าที่ไหนก็ต้องบอกว่าดี และถ้าอย่างนั้นทำไมสันติภาพไม่ค่อยจะเกิดขึ้น สักที ในหลักทางพุทธศาสนาบอกว่าต้องใช้ปัญญา ต้องมาดูให้ดีกว่า สันติภาพจะเกิดขึ้นด้วยเหตุปัจจัย อะไร อะไรเป็นอุปสรรคที่ทำให้สันติภาพไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นแล้วอยู่ไม่นาน มีเหตุปัจจัยอะไรบ้างที่จะ สนับสนุนให้สันติภาพที่เกิดขึ้นอยู่ได้นาน อะไรเป็น เหตุปัจจัยที่ทำให้สันติภาพที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมหายไป

พุทธศาสนาของเราเน้นในเรื่องนี้ เน้นในการศึกษาให้ จับหลักความเปลี่ยนแปลงตามเหตุตามปัจจัย และใช้ความ เพียรพยายาม ใช้สติปัญญาในการป้องกันไม่ให้เหตุปัจจัย ของความไม่สงบ หรือไม่สันติสุขเกิดขึ้น แต่ถ้าเกิดขึ้นแล้ว

มีความฉลาด มีความเพียรพยายาม มีหลักในการระงับเหตุ
ปัจจัยเหล่านั้น ฉลาดเรียนรู้ในวิธีที่จะสร้างสันติภาพที่ยังไม่
เกิดขึ้น และที่จะรักษาสันติภาพที่เกิดขึ้นแล้ว อันนี้ก็คือหลัก
ความเพียรพยายามในทางพระพุทธศาสนา บางคนบางท่าน
ยังมองพุทธศาสนาว่าเป็นเรื่องปัจเจกชนมาก บอกว่าพุทธ
ศาสนาสอนให้ทุกคนนั่งหลับตาทำจิตใจให้สงบ ทุกคนสงบ
แล้ว สังคมมันจะสงบไปเอง จริง ๆ แล้วพระพุทธเจ้าไม่เคย
สอนอย่างนั้นเลย

พระพุทธเจ้าท่านสอนหลักพระธรรมวินัย วินัยคืออะไร
วินัยคือระบบความเป็นอยู่ในสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาใน
ทางธรรม ต้องไปด้วยกัน ในทางพุทธศาสนาสอนว่าที่
สำคัญที่สุดก็คือจิตใจของเรา เราต้องพัฒนาที่จิตใจ แต่เรา
จะพัฒนาในจิตใจได้ เราต้องพยายามสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อ
ที่สุดต่อการพัฒนาทางจิตใจ เอื้อที่สุดต่อการงดเว้นจากการ
ทำบาปกรรม หรือการเบียดเบียน การเอารัดเอาเปรียบกัน
สร้างสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นระดับรัฐธรรมนูญ กฎหมาย
ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมในสังคม ที่จะ
สอดคล้องกับการดำเนินไปสู่เป้าหมายของสังคม

เป้าหมายของสังคมเราไม่ควรจะจำกัดอยู่แค่ ๕ ปี
๑๐ ปี แต่ควรมีเป้าหมายสังคมเป็นร้อย ๆ ปี ว่าจะให้

สังคมของเราเป็นอย่างไร พอพูดระยะยาวความคิดเราต้องเปลี่ยนแปลงทันที ไม่ได้พูดถึงอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งประเภทใด ไม่ได้พูดเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยว เราจะพูดถึงว่าเราต้องการให้สังคมของเราเป็นอย่างไร และต้องพูดถึงเรื่องหลักธรรม พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มองมนุษย์ในแง่ดีเพราะถือว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนาตน

เรื่องนี้เราพิสูจน์ได้ง่าย ๆ ว่าเราแต่ละคนคงจะเคยมีนิสัยไม่ดีบางอย่างในอดีต ที่รู้สึกว่าย่ำแย่ไม่ได้และครอบงำจิตใจอย่างมาก แต่ตอนหลังด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งเราสามารถละได้ เลิกได้ ในทำนองเดียวกันทุกวันนี้ เราคงจะได้เห็นบางสิ่งบางอย่างที่ดีที่งามในชีวิต ซึ่งแค่ ปี ๒ ปีที่แล้วไม่มีเลย เพียงแค่นี้ก็เป็นการพิสูจน์ว่ามนุษย์เราเปลี่ยนแปลง ปรับตัวได้ ไม่ใช่เรามีอะไรไม่ดีในชีวิตต้องเป็นอย่างนั้นตลอดไป และไม่ใช่เรามีสิ่งที่ดีงามในชีวิตและสิ่งนั้นจะต้องเป็นของเราตลอดไป

พระพุทธองค์สอนว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวง มีความเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมดา มีความเสื่อมเป็นธรรมดา เพราะฉะนั้นเราต้องอยู่ด้วยความไม่ประมาท พระเดชพระคุณพระพรหมคุณาภรณ์ ท่านเคยเทศน์ในเรื่องนี้ว่า สังคมไทยเรามักจะเอาคำสอนของพระพุทธเจ้ามาแค่

บางส่วน อย่างเช่น เรื่องของความไม่เที่ยง คนไทยจะ
 ทำใจกับความไม่เที่ยงได้เก่งมาก อะไร ๆ ก็ไม่แน่ มัน
 เปลี่ยนอยู่เรื่อย ๆ แต่แทนที่จะเอาความเข้าใจใน
 เรื่องความเป็นอนิจจัง เป็นฐานของการปฏิบัติ ใน
 หลักความไม่ประมาท กลับตรงกันข้าม กลับมอง
 ว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่แน่นอน สิ่งทั้งหลายทั้งปวง
 เปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นยังไม่ต้องทำอะไร
 เดียวมันก็ตีไปเอง

ปัญหาในสังคมไทยหลายอย่างไม่ใช่เพราะเป็น
 พุทธมากเกินไป แต่เพราะเป็นพุทธน้อยเกินไป เพราะ
 เราทานยารักษาโรคของพระพุทธเจ้าไม่ครบชุด เมื่อเราทาน
 ไม่ครบชุด นาน ๆ เข้าก็เลสก็ตี้อย่า คนเกิดความสงสัยว่า
 ยานี้ดีรีเปล่า ทานมานานแล้วไม่เห็นหาย ไซ้ ทานแต่ว่าทาน
 ไม่ครบ ทานแต่บางส่วน ถ้าเราต้องการสันติภาพให้เกิดขึ้น
 ก่อนอื่นเราต้องเชื่อว่าสันติภาพเกิดขึ้นได้ และเป็นสิ่งที่ควร
 จะเกิดขึ้น และควรตั้งเป็นเป้าหมายส่วนตัว เป้าหมายของ
 ครอบครัว เป้าหมายของชุมชน ของสังคมประเทศชาติ
 เป้าหมายของโลก

ถ้าเราตั้งสิ่งใดเป็นเป้าหมายแล้ว จะทำให้เรา
 มีหลักในการเลือกเฟ้นว่า เราจะทำอะไร เมื่อไหร่ จัด

ลำดับความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ได้ นี่เพราะมีเป้าหมาย ถ้าเราไม่มีเป้าหมายเราจัดลำดับไม่ค่อยได้ มักจะไปตามอารมณ์ ต้องการสันติภาพจริงไหม เห็นว่าควรจะมีไหม แล้วพร้อมที่จะเสียสละ เพื่อจะได้พัฒนาตัวเอง ฝึกความรู้สึกบางอย่าง เพราะไม่ใช่ว่ามันจะเกิดขึ้นง่าย ๆ อย่างเช่นห้องนี้ ๕๐๐ คน ถ้าต้องการให้เกิดความสงบนี้ ต้องช่วยกันทั้ง ๕๐๐ คน แต่ถ้าต้องการความรุ่มรวยนี้แค่ ๒-๓ คนก็ได้แล้ว

จะเห็นว่าความสงบเกิดยากกว่าความไม่สงบ เพราะฉะนั้นต้องตั้งอกตั้งใจ แล้วมาศึกษา ไม่ใช่ดูที่จิตอย่างเดียว ต้องดูที่กาย ดูที่วาจาด้วย ต้องฝึกในทุกด้าน มีสติ คืออยู่กับตัวเองได้ อยู่กับตัวเองเป็น เพราะเราจะเรียนรู้เรื่องธรรมชาติของตัวเอง เราจะได้ละธรรมชาติบางอย่าง หรือจะบำเพ็ญธรรมชาติบางอย่าง เราต้องเข้าห้องเรียนก่อน ห้องเรียนคือปัจจุบันขณะ ถ้าเราสามารถอยู่ในปัจจุบัน อันนั้นไม่ใช่ว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติ แต่เป็นเงื่อนไขของการเรียนรู้เรื่องธรรมชาติของตัวเอง เรียนรู้เรื่องธรรมชาติของตัวเอง คือเรียนรู้เรื่องธรรมชาติของคน เพราะความรู้สึกนึกคิดของคนมันเหมือนกัน กิเลสก็เหมือนกัน คุณธรรมก็เหมือนกัน

ยิ่งศึกษาเรื่องของตัวเอง ยิ่งเข้าใจคนอื่น ยิ่ง

เข้าใจคนอื่นยังจะมีความรู้สึกเมตตา มีน้ำใจเกิดขึ้น
 นี้เป็นผลของความรู้ความเข้าใจ เป็นผลของปัญญา
 ฉะนั้นจะสังเกตว่าคนที่มีการศึกษาที่ถูกต้องตาม
 หลักพุทธศาสนาจะมีความรู้สึกเอาใจเขาใส่ใจเรา
 ได้ ถ้าขาดการศึกษาทางพุทธศาสนา นี้ยาก ส่วนมากจะ
 เอาแต่ตัวเรา ความต้องการของเรา หรือของพรรคพวกของ
 เรา ผลประโยชน์ส่วนตัว เอาความสุขชั่วแวบเป็นหลักใน
 การแสวงหา สิ่งใดที่ชอบฉันก็ทำ สิ่งใดที่ไม่ชอบฉันก็ไม่
 อยากทำ อันนั้นก็ยังเป็นความคิดของเด็ก

ความคิดของผู้ใหญ่คือ สิ่งนี้ทำลำบาก ไม่สนุก
 ด้วย แต่เป็นสิ่งที่ควรทำ เราจะต้องทำ สิ่งนี้สนุกดี
 แต่ว่าในระยะยาวเกิดผลไม่ดี เพราะฉะนั้นเราต้อง
 อดทน ต้องไม่ทำ อันนี้เป็นการดูคุณภาพของคน ในกรณี
 คุณภาพสิ่งของ คุณภาพรถยนต์ คุณภาพเทคโนโลยีต่าง ๆ
 เราดูออกได้ง่าย แต่คุณภาพคนก็ต้องดูให้ออก ดูให้เป็น
 เหมือนกัน การที่คนทำสิ่งที่ถูกต้องทั้ง ๆ ที่ไม่ถูกใจ นี่คือ
 เอกลักษณะของคนมีการศึกษา พอเราศึกษา ผึกจิตใจให้
 สงบได้ในระดับหนึ่ง จิตใจก็เปิดกว้างยอมรับธรรมชาติของ
 คนอื่น เกิดความรู้สึกว่าเราก็ก่อน ๆ กัน

เราเป็นเพื่อนมนุษย์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่มีใครใน

โลกนี้ ต้องการความทุกข์แม้แต่นิดเดียว ไม่มีใครในโลกนี้ที่จะปฏิเสธความสุขแม้แต่นิดเดียว เหมือนกันหมด ไม่ว่าจะพูดภาษาอะไร ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไร เหมือนกันหมด เหมือนกันในเรื่องความเป็นมนุษย์ที่มีความเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมดา พุทธศาสนาสอนว่า หลักที่มั่นคงหนักแน่นของสันติภาพ อยู่ที่ความรู้ความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ เราจะรู้ธรรมชาติของมนุษย์ด้วยการศึกษา คือศึกษาเรื่องกาย เรื่องวาจา เรื่องใจ

การศึกษากาย วาจา เรามีศีลธรรมช่วย **ศีลธรรม** ในพุทธศาสนาไม่ใช่สิ่งที่ข้างบนส่งลงมา ไม่มีระบบให้รางวัลคนดี ลงโทษคนไม่ดี แต่เราต้องรับศีลแต่ละข้อด้วยความสมัครใจ เอาเป็นเครื่องฝึกพฤติกรรม เป็นบทศึกษา บทศึกษา การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์เป็นบทศึกษาชีวิต บทฝึกตัวเอง พอเราฝึกพฤติกรรมในหลักนี้แล้วคือไม่ฆ่าสัตว์ แม้จะเป็นสัตว์เล็กสัตว์น้อย สัตว์ที่เรารังเกียจ ที่เรากลัว เมื่อไม่ทำตามความคิดที่จะทำลายบ่อยๆ เข้า ก็เกิดนิสัยใหม่ ธรรมชาติใหม่ ธรรมชาติที่จะไม่ฆ่าเกิดขึ้น นำไปสู่เมตตา

เราฝึกตัวเองด้วยศีล ฝึกตัวเองด้วยสมาธิ และการ

เจริญสติให้ได้สัมผัสความสงบ จะไม่มีการปฏิเสธเลยนะ คนที่ปฏิเสธว่าเรื่องสมาธิไม่จำเป็น คือคนที่ไม่เคยสงบ คนที่เคยสงบไม่ปฏิเสธหรอก ที่สำคัญก็คือ การที่เราหลงไหลอยู่ในความสุขทางเนื้อหนัง ความสุขที่มีโทษ เช่นนี้เพราะอะไร ก็เพราะเราไม่มีความสุขที่ดีกว่าเป็นทางเลือก

การปฏิบัติธรรม การแบ่งเวลาในแต่ละวันให้จิตใจของเราได้สงบ ไม่ต้องคิดไม่ต้องวุ่นวายกับสิ่งต่าง ๆ นั้นจะทำให้เราได้พิสูจน์กับตัวเองว่า โอ้ จริงดังที่พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า ความสงบเป็นสุขอย่างยิ่ง เมื่อเรามีความสงบภายในแล้ว ความดิ้นรนวุ่นวายที่จะแสวงหาความสุขนอกตัวเราก็น้อยลงไปเป็นธรรมดา มันไม่หายไปทีเดียวหรอก แต่อย่างน้อยเราสามารถควบคุมภายในกรอบของศีลธรรม ไม่เบียดเบียนใคร ไม่สร้างความทุกข์ ความเดือดร้อนกับครอบครัว กับชุมชน นี่คือนิยามของความสงบภายใน

สันติภาพในสังคมจะเกิดขึ้น ก็เกิดขึ้นจาก กาย วาจา ใจ ของเราแต่ละคน แต่ในระดับชุมชน สังคม เราก็ต้องส่งเสริม ให้มีวัฒนธรรม มีกฎหมาย มีรัฐธรรมนูญ ที่ช่วยในการเข้าถึงเป้าหมายนี้ให้ได้ เราต้องระมัดระวัง

เรื่องค่านิยม ในเรื่องของความสุข ความทุกข์ ความคิด ผิดที่แพร่หลาย โดยเราไม่ค่อยจะรู้สึกตัว เพราะโลกทัศน์ ค่านิยมก็เป็นเรื่องของสัมมาทิฏฐิ มิจฉาทิฏฐิ

อริยมรรคมีองค์ ๘ เริ่มต้นด้วย สัมมาทิฏฐิ ถ้าเรา ปล່อยให้ค่านิยมในทางบริโศค ค่านิยมในทางเสพวัตถุ กลายเป็นเรื่องที่ยอมรับกันทั่วไป ก็ยากที่จะแก้ไข ฉะนั้น เรื่องสันติภาพจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น สิ่งหนึ่งที่ต้อง พิจารณาก็คือ ทำไมคนชอบสงครามเหลือเกิน ทำไม ผู้ชายโดยเฉพาะที่ชอบทำสงคราม คืออาตมาเคยสนใจ ศึกษาเรื่องนี้ อ่านประวัติ อ่านการบันทึกของทหารใน สงครามโลกครั้งที่ ๑ ที่ ๒ หรือสงครามต่าง ๆ ว่า ทำไมผู้ชาย สนุกกับสงคราม ก็ได้ข้อคิดหลายอย่าง อย่างหนึ่งก็คือ คนส่วนมากในสังคมที่ไม่มีการพัฒนาตัวเอง ลึก ๆ จะรู้สึกว่า ชีวิตว่างเปล่า ไร้ความหมาย รู้สึกว่าเหว ไม่รู้ว่าจะอยู่ทำไม พอเป็นทหารทำสงคราม มันรู้สึกว่าเราเป็นคนสำคัญขึ้นมา แล้ว และมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือการชนะศัตรู

ในชีวิตประจำวันอยู่ในสังคมทั่วไปก็มีการดิ้นรน การ แข่งขันทุกวันนี่ความรู้สึกเป็นพี่เป็นน้อง ความสามัคคีกันมี น้อย แต่พอทำสงคราม คือต้องอดทนด้วยกัน ทำอะไรด้วยกัน ยากลำบากด้วยกัน คนก็ชอบความรู้สึกของความเป็นเพื่อน

ฝ่าฟันอุปสรรคด้วยกัน สู้ด้วยกัน อาตมาเชื่อว่าการที่คนมีความยินดีในการฆ่าจริง ๆ นี้น้อย แต่การเป็นทหาร การสู้รบ ได้ความรู้สึกที่ดีอย่างอื่น และทำไมคนจึงชอบในรูปแบบนี้ เพราะไม่ได้ในรูปแบบที่ควรจะได้จากชีวิตประจำวัน

นี่ก็เป็นข้อคิดอย่างหนึ่ง เพราะถ้าเราต้องการสันติภาพเราต้องศึกษาในสิ่งที่เป็นอุปสรรค เป็นปรปักษ์ เป็นศัตรู เป็นสิ่งตรงข้ามกับสันติภาพ เพื่อเราจะไม่ให้สิ่งนั้นเกิดขึ้น เราต้องศึกษาธรรมชาติของตัวเอง ไม่ใช่ทฤษฎี ไม่ใช่หนังสืออย่างเดียว นั่นก็เป็นแผนที่ เสร็จแล้วต้องนำมาปฏิบัติ การนำมาปฏิบัติคือสนใจศึกษาประสบการณ์ชีวิตทุกอย่างทั้งส่วนที่ชอบ ส่วนที่ไม่ชอบ ส่วนที่สนุก ส่วนที่ไม่สนุก เรียนรู้ถือว่าทุกอย่างทุกอย่างเป็นบทเรียนหมด เราจะมีความสุข

พุทธศาสนาเป็นอริยทรัพย์ากรของประเทศ เป็นทุน เป็นหลัก เพราะพระพุทธศาสนาเป็นระบบการศึกษาที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดที่เคยปรากฏอยู่ในโลก ตราบใดที่เรานำหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน เรียกว่าเราได้รับประโยชน์ที่ล้ำค่า และเราก็ได้เปรียบคนในประเทศอื่น ในศาสนาอื่นมาก อาตมาเชื่อมั่นว่าการเกิดเป็นชาวพุทธในเมืองไทยเรียกว่า

มีบุญมีบารมีสูงพอสมควร ฉะนั้นอาตมาจึงขอร้องอย่าให้เป็นแบบใกล้เกลือกินต่าง **ขอให้เราเห็นประโยชน์ของพระพุทธศาสนา ให้เอามาใช้ คำสอนไม่ใช่มีไว้เพื่อบูชา มีไว้เพื่อเอาไปใช้เป็นลักษณะเครื่องมือ เครื่องมือพัฒนาตัวเอง นำออกจากความมืดไปสู่ความสว่าง นำออกจากความวุ่นวายไปสู่ความสงบ**

เรามีพุทธศาสนา และโอกาสที่จะศึกษาจะปฏิบัติมีมาก สมัยก่อนร้อยกว่าปีที่แล้ว การคมนาคมในประเทศไทยไม่ง่ายเลย โอกาสที่จะเดินทางไปหาครูบาอาจารย์ นี่ยาก ถึงจะไปได้ก็ไม่รู้ว่าท่านอยู่ที่ไหนเพราะไม่มีหนังสือพิมพ์ ไม่มีวิทยุ ไม่มีทีวี ไม่มีหนังสือธรรมะ ไม่มีอะไรทั้งสิ้น ถ้ามีโอกาสไปกราบพระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ในสมัยก่อนเรียกว่า โชคดีพิเศษ เป็นบุญเป็นบารมี แต่ในสมัยนี้ มันง่ายเหลือเกิน เปิดทีวีก็ดูได้ เปิดวิทยุก็ฟังได้ นั่งในรถมีซีดี เลือกว่าจะฟังพระอรหันต์องค์ไหนก็ได้ นับว่าได้เปรียบคนในสมัยก่อนมาก ถึงจะอยู่ห่างวัดก็ยังมีโอกาส พุทธศาสนาจึงเป็นหลัก เป็นรากเหง้าของสังคมไทย

เรากลับมาหาของดีของเดิม เราก็มีสิ่งที่จะนำโลกได้ โดยไม่ต้องไปติดตาม ไม่ต้องไปรับจากเมืองนอกทุกสิ่งทุกอย่าง ไทยก็มีของที่ว่าดีที่สุดแล้ว แต่ว่าเราไม่ค่อยจะได้ดู

ไม่ค่อยได้ศึกษา จะเห็นได้ว่าพวกเรามีพุทธศาสนาอยู่รอบตัว แม้แต่ในภาษา คนเราแม้ว่าจะไม่ค่อยเข้าวัดแต่เวลาทำอะไรวุ่น ๆ วุ่นวาย ยุ่ง ยุ่งยุ่ง ยุ่งเป็นจุลกลี้น คือหลักศาสนาอยู่ในภาษา หรือว่าถ้าเป็นนักศึกษาปีสุดท้ายบางคนเขาเรียกว่าอะไร เขาเรียกว่าแก้วดีไซ์ใหม่ ถึงจะไม่เข้าวัดก็เป็นคนแก้วดีได้

พุทธศาสนามีอยู่รอบตัว เพียงแต่ว่าเราต้องลืมหูลืมตา เรียนรู้เอาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เกิดประโยชน์แก่ตัวเอง แล้วก็มีประโยชน์ที่จะแบ่งปันให้กับคนอื่นได้ความสงบ ได้ความสุขภายในตัวเรา เป็นของจริงแล้ว เราก็มีความสุข มีความสุขที่จะให้คนอื่นช่วย ๆ กันเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ช่วยกันสร้างสังคมให้กัลยาณมิตร ส่งเสริมในสิ่งที่ดีงามของซึ่งกันและกัน ไม่ต้องไปเฟ่งโทษ ไม่ต้องไปจับผิดในเรื่องเล็กเรื่องน้อย เรื่องหยุมหยิมอย่าไปถือสา ขอให้ปล่อยวาง

ขอให้เราให้กำลังใจในสิ่งที่ดีงาม เพราะว่าเราทุกคนมีศักยภาพที่จะเข้าถึงความสงบ และที่จะช่วยกันสร้างครอบครัว ชุมชน สังคมที่สงบสุขได้ ขอให้เราทุกคนประสบความสำเร็จในการนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ ให้เกิดความสุขให้เกิดสันติภาพและสันติสุขในสังคมไทย ในสังคมโลกตลอดกาลนาน

พุทธศาสนา หรือ ไสยศาสตร์ ทางเลือกที่ยั่งยืนของคนยุคใหม่*

ขอเจริญพรญาติโยมทุกๆ คน

ก่อนอื่นขออนุโมทนาเจ้าภาพในงานวันนี้ คือ มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ขออนุโมทนาที่ได้จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และเพื่อเป็นการเผยแพร่หลักพระพุทธศาสนา อาตมาเชื่อมั่นว่า ประเทศไทย สังคมไทยจะอยู่รอดด้วยหลักพระพุทธศาสนาของเราเป็นพื้นฐานเป็นที่ตั้ง เป็นที่พึ่ง ในวันนี้ อาตมาได้รับนิมนต์ให้กล่าวถึงเรื่อง “พุทธศาสนา กับไสยศาสตร์”

ขอเริ่มต้นด้วยการตั้งข้อสังเกตอย่างหนึ่งว่าพระพุทธศาสนาของเราเผยแพร่ในประเทศใดก็ตาม การเผยแพร่ของพุทธศาสนามีเอกลักษณ์ มีความแตกต่างกับศาสนาส่วนใหญ่ เรื่องนี้ดูจากพระวินัยของสงฆ์ได้ว่า พระพุทธองค์ทรงห้ามไม่ให้พระภิกษุสอนธรรมะแก่ผู้ที่

*โดย พระอาจารย์ชยสาโร ฌ หอประชุมสุนันทานุสรณ์

ไม่สนใจ หรือไม่ได้ขอฟังไว้ก่อน หมายถึงว่า ความริเริ่มต้องมาจาก ฝ่ายฆราวาส พระเราจะไปเคาะประตูเรียกชาวบ้านออกมาฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไม่ได้ เราจะใช้คำว่า ขอรภัย “ยัดเยียด” หนังสือบังคับให้คนอ่านก็ไม่ได้ คือทุกสิ่งทุกอย่างต้องมาจากฝ่ายที่ยังไม่ศรัทธาให้เกิดความสนใจ

พระเราไปอยู่เมืองนอกก็เช่นเดียวกัน ในสายหลวงพ่อบุญ ไม่ใช่ว่าพวกเราคิดว่าอยากจะไปเผยแผ่ที่ประเทศนั้น ประเทศนี้ แต่ต้องมีคุณุทธิ์เป็นชมรมเป็นผู้มีศรัทธาอย่างมั่นคงมาหลายปีแล้วที่จะนิมนต์ไปสร้างวัด เราจึงจะไปได้ ในการเผยแผ่พุทธศาสนา นอกจากไม่เคยใช้ความรุนแรง เราไม่เคยมีกิจกรรมชักชวนให้คนนับถือศาสนาอื่นให้เข้ามาเป็นพุทธมามกะ เราถือว่าผิด เป็นความไม่เคารพในผู้ที่มีความเชื่อถืออยู่แล้ว หน้าที่ของเรา คือ เราพร้อมที่จะแบ่งปันความรู้ ความเข้าใจ ด้วยหลักธรรม ให้กับผู้ที่สนใจ

ตอนที่พระอาจารย์สุเมโธ พระฝรั่งองค์แรกที่ได้ไปอยู่กับหลวงพ่อบุญ ได้รับมอบหมายให้ไปอยู่ที่อังกฤษ หลังจากได้รับนิมนต์จากมูลนิธิที่นั่น หลวงพ่อบุญสั่งกำชับให้พระต้องออกบิณฑบาตทุกวัน ทั้ง ๆ ที่ไม่มีใครใส่บาตร

แม้แต่คนเดียว หลวงพ่อซาให้เหตุผลว่า **บิณฑบาตช่วงแรกนี้ไม่ได้บิณฑบาตเอาอาหาร แต่บิณฑบาตเอาคน** ช่วงแรกของท่านอยู่ในวิหาร กลางเมืองลอนดอน ห่างจากวิหารสัก ๒-๓ กิโลเมตร มีสวนสาธารณะใหญ่ เรียกว่า Hamstead Heath เวลาท่านออกบิณฑบาตตอนเช้า ก็เท่ากับได้บริหารร่างกายในสวนสาธารณะ แทนที่จะอึดอัดอยู่ในวิหาร

วันหนึ่งท่านได้พบคฤหัสถ์คนหนึ่งกำลังวิ่งออกกำลังกาย เขาเห็นพระ เขาสะดุ้งและเดินเข้าไปหาถามว่าเป็นพระในพุทธศาสนาใช่ไหม ผมมีเรื่องจะขอปรึกษา แล้วตามไปที่วิหารบอกว่า เขาได้รับปาโม้แห่งหนึ่งเป็นมรดก แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องอนุรักษ์ไว้ เขาไม่มีทุน เขาไม่มีปัญญาจะดูแล ก็เลยอยากจะยกปาโม้ให้กับมูลนิธิหรือว่ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ที่เชื่อว่าจะสามารถดูแลรักษาตามเจตนารมณ์ของคุณพ่อผู้ให้มรดกมา จึงอยากถวายพระ

นี่จึงเป็นจุดเริ่มต้นของวัดป่าจิตตะวิเวก ซึ่งเป็นวัดสาขาสำคัญของวัดหนองป่าพงในต่างประเทศ เป็นตัวอย่างของการเผยแผ่ ไม่ได้ไปหา ไม่ได้ชักชวนเขา ไม่ได้คิดจะต้องไปให้เขาเปลี่ยนความคิด ไม่ได้มองว่า เขาผิด เราถูก เราต้องพยายามช่วยให้เขาเปลี่ยนความคิด

ให้เหมือนกับเรา ไม่เคยคิดอย่างนั้น เราถือว่าเรามีของดี
ที่เราศรัทธา แต่ใครสนใจจะเรียนรู้เราก็ยินดีจะสอน
แต่เป็นเรื่องของเขาที่จะถามหา

ในประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนาไม่เคยมีความ
รุนแรง การปะทะ การทำสงครามทางศาสนา เพื่อเผยแพร่
อาณาจักรของศาสนาพุทธเลย อันนี้เป็นจุดหนึ่งที่น่า
ภาคภูมิใจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะผู้ที่เคยเรียนประวัติศาสตร์
ของโลกตะวันตก จะเห็นความแตกต่างกันอย่างชัดมาก
แต่เมื่อพุทธศาสนาเป็นอย่างนี้ผลที่ออกมาก็คือว่า ศาสนา
ดั้งเดิม หรือความเชื่อดั้งเดิมของผู้ที่หันมานับถือพุทธศาสนา
ก็ยังมีเหลืออยู่บ้าง

พุทธศาสนาในประเทศไทย ความเชื่อดั้งเดิมของ
คนไทยก็เกี่ยวกับเรื่องผี กับพราหมณ์ มีศาสนาผี ศาสนา
พราหมณ์เผยแพร่ก่อน เป็นความเชื่อดั้งเดิม พอพระพุทธ-
ศาสนาเริ่มมีอำนาจ คนส่วนมากถือว่าเป็นพุทธ ก็ไม่มีความ
พยายามในฝ่ายสงฆ์ที่จะทำลายความเชื่อดั้งเดิม แต่พุทธ
เราก็จะเน้นในการกระทำ ในการให้เหตุผล และที่สำคัญ
มากคือให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างศาสนาพุทธ ศาสนา
ผี ศาสนาพราหมณ์เป็นอย่างไร

หลักสำคัญคือเป็นมิตรกับคนทุกคน ไม่มีความคิดที่

จะบังคับ ที่จะชักชวน ที่จะให้ลืมนบน ที่จะใช้วิธีการใด ๆ ให้ คนที่นับถือศาสนาอื่น มีความเชื่อถืออื่น ๆ ให้มาเป็นพุทธ แต่ยินดีที่จะให้เหตุผลว่า การเป็นพุทธมันดีอย่างไร แต่เมื่อ คนที่มาเป็นพุทธแล้ว ก็ต้องเข้าใจว่า ความเชื่อถือเกี่ยวกับ เรื่องผี เรื่องแบบพราหมณ์นั้น มันมีส่วนใดที่สอดคล้องกับ หลักพุทธ อยู่ในระดับที่พออยู่ด้วยกันได้ และส่วนใดที่ขัด กับหลักพุทธศาสนา

เรื่องนี้เราอาจจะได้ศึกษาอย่างดี จากกรณีการ สถาปนากรุงเทพมหานครขึ้นมาในรัชกาลที่ ๑ ก่อนหน้านั้น พิธีกรรมทางพราหมณ์ได้ขยายตัวไว้มาก แต่พอกรุงศรีอยุธยาแตก ก็มีนักปราชญ์นำโดย รัชกาลที่ ๑ ที่ถือว่าเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาลนี้ก็คือ การที่เราปล่อยให้ ความคิดงมงายต่างๆ มาครอบงำหลักพุทธศาสนา และที่เห็นเป็นรูปธรรม คือ พิธีกรรมต่างๆ

รัชกาลที่ ๑ ท่านทรงพิจารณาพิธีกรรมต่างๆ ในพระราชวัง พิธีกรรมไหนที่ท่านเห็นว่าผิดกับหลัก พุทธศาสนา เช่น การฆ่าสัตว์ บูชาয়ัญ หรืออะไรก็แล้วแต่ ที่ขัดกับหลักพุทธศาสนาท่านทรงระงับไม่ให้มี แต่ส่วนใด ที่ไม่ขัด ที่ไปด้วยกันได้ ท่านก็รักษาไว้เพื่อความ เป็นมิตร

เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในสังคม ฉะนั้นไม่ใช่ใจกว้างแบบไม่มีหลัก ไม่ใช่ใจแคบอย่างที่จะชวนให้เกิดปัญหาในหลาย ๆ พิธีที่อาตมาเรียกว่าเป็น “Buddhist Sandwich” คือ จะนิมนต์พระมานั่งเป็นพยาน มีสวดมนต์ อาจจะมีเริ่มต้นด้วยพิธีทางพราหมณ์และลงท้ายด้วยเรื่องของพระสงฆ์ พุทธกับพราหมณ์ไปด้วยกันได้ แต่พุทธกับพราหมณ์แม้จนกระทั่งพุทธกับผี ก็อยู่ด้วยกันได้อย่างไม่เกิดผลร้ายต่อเมื่อมีการศึกษาว่า หลักศาสนาพุทธเป็นอย่างไร หลักศาสนาพราหมณ์เป็นอย่างไร หลักศาสนาผีมันเป็นอย่างไร ไม่อย่างนั้นมันจะพรวดเดียวไปหมด

เมื่อ ๒๐-๓๐ ปีที่แล้ว มีการประชุมนานาชาติในกรุงเทพฯ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาผี ในประเทศไทย ได้บทสรุป อาจารย์ที่เป็นประธานสรุปว่า คนไทยเป็นพุทธ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เป็นพราหมณ์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เป็นผี ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ คือเวลาคิดเป็นพุทธก็เป็นพุทธเต็มที่ แต่เวลาคิดเป็นพราหมณ์ก็เป็นพราหมณ์เต็มที่ เวลาคิดเรื่องผี ก็มีความเป็นศาสนาผีเต็มที่ คือมีความขัดแย้งอยู่ตามหลักเหตุผล แต่เมื่อไม่ยอมหรือไม่สนใจที่จะดูความคิดหรือความเชื่อถือของตัวเอง จะถามว่าตรงกันไหม หรือขัดแย้งกันไหม

มันก็อยู่ด้วยกันได้ แต่อยู่ด้วยกันได้แบบโมหะ ไม่ได้อยู่
กันได้ด้วยปัญญา

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเราก็ต้องยอมรับ
ว่า จะเป็นพุทธศาสนาเหมือนในหนังสือพุทธธรรมของ
ท่านเจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์ทั่วประเทศไทย ก็คงเป็น
ไปไม่ได้ จะให้ทุกคนในประเทศไทยมีสมาธิ มีความเห็น
ที่ถูกต้อง มีการประพฤติปฏิบัติสอดคล้องกับหลักพระ
พุทธศาสนาก็คงเป็นไปไม่ได้ แต่เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว เรา
ยอมรับความจริงข้อนี้แล้ว เราก็ควรจะคิดว่าทำอย่างไรจึงจะ
เป็นพุทธที่ถูกต้องให้มากที่สุด แม้จะไม่ถึง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์

ในยุคปัจจุบันสิ่งที่เราสังเกตได้จากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในสังคมโลก ๒๐-๓๐ ปีที่ผ่านมา ใน
ขณะที่โลกมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นๆ มีสิ่งที่เราไม่เข้าใจ
มากขึ้นๆ และสิ่งที่ไม่เข้าใจมีหลายประการที่มีผลโดยตรง
ต่อชีวิตของตัวเอง ทำให้จิตใจของคนกลับไปเหมือนชาว
บ้าน เมื่อหลายร้อย หลายพันปีที่แล้ว คือ ในสมัยโบราณ
คนส่วนมากทำนา และอยู่กับธรรมชาติ แต่ธรรมชาติมีความ
เปลี่ยนแปลงที่ไม่แน่นอน เราไม่สามารถจะรู้ได้ว่า ปีนี้ฝนดี
หรือไม่ดี ดินฟ้าอากาศจะเป็นอย่างไร น้ำท่วม ฝนแล้ง อย่งไร
คือ มนุษย์เป็นเหยื่อของธรรมชาติ ความรู้สึกไม่ปลอดภัย

ความรู้สึกเกรงกลัว เป็นห่วงชีวิตตนเอง ห่วงลูก ห่วงหลาน ต้องการอะไรสักอย่าง เพื่อจะได้ดับความทุกข์ที่อยู่ในใจ

คนมีความเชื่อว่าการทำอย่างนี้ ประกอบพิธีกรรม อย่างนั้น เราจะปลอดภัย เราจะเจริญ และเป็นไปได้ เหมือนกันว่า บางครั้ง บางคราว ก็ได้ตรงกับที่เราประสงค์ ทำให้เกิดความเชื่อถือต่าง ๆ ความเชื่อถือที่เกิดจากการดับ ความทุกข์ในจิตใจ ในเมื่ออยู่ในโลกที่ตัวเองไม่เข้าใจ และมี ผลต่อความสุข ความทุกข์ ในชีวิตประจำวันอยู่ตลอดเวลา

ในสมัยปัจจุบันหลังจากมีความเจริญทางวิทยาศาสตร์ ด้านต่าง ๆ มานานแล้ว แต่คนส่วนมากรู้สึกว่าจะอยู่ในสังคม ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว แต่เราไม่มีอำนาจที่จะควบคุม และ ที่จะปกป้องตัวเอง ครอบครัวของตัวเอง หรือแม้กระทั่ง สังคม วัฒนธรรม ทุกสิ่งทุกอย่างมันเปลี่ยนไป รู้สึกขาด ที่พึ่งทางใจ สิ่งที่จะดับความทุกข์ ความเป็นห่วง ความ กังวลโดยเร็ว ต้องการผลโดยเร็ว และผู้ที่ต้องการผลโดย เร็วส่วนมากอยากจะทำอะไรสักอย่าง ใช้พลังความเชื่อ กอดตัน หรือว่าไล่ความสงสัย ความทุกข์ออกจากใจ

ใน ๓๐ ปีที่ผ่านมา แทนที่ความมั่งงายจะค่อย ๆ ลดน้อยลง ๆ อย่างผู้ที่มีความเชื่อมั่นในวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีเคยคาดหวัง ก็กลายเป็นตรงกันข้าม ความ

งมฉาย ความหลงใหลในศาสนากลับเพิ่มขึ้นๆ จนกระทั่งเกิดปัญหาทั่วโลกอีกรอบหนึ่ง ชาวพุทธเราต้องยอมรับว่า สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมย่อมเป็นผลจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ แต่ส่วนสำคัญ คือ จิตใจของคน ถ้าหากว่าทุกวันนี้ในสังคมไทยเราถือว่ามีปัญหาเรื่องโศยศาสตร์ หรือคนหลงมฉายในสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อความเจริญอย่างแท้จริงตามหลักคำสอนพระพุทธเจ้า นั่น ต้องยอมรับว่าต้องมีเหตุมีปัจจัย แสดงว่าคนส่วนมากไม่ได้ หรือไม่สามารถที่จะได้จากพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร เท่าที่ต้องการ เขาไม่รู้สึกละอายใจสักอย่าง

ทุกวันนี้พุทธศาสนาไม่ได้ให้ในสิ่งที่เขาต้องการ เพราะฉะนั้นเขาต้องไปหาที่อื่น ถ้ามองอย่างนี้ก็ คือ ความบกพร่องของพระพุทธศาสนาเราเอง ในเมื่อศาสนาส่วนมากจะเอาศรัทธา ความเชื่อ เป็นหลักใหญ่สุดในศาสนา จนกระทั่งทุกวันนี้ศาสนาที่เราเคยแปลว่า Religion ในเมืองนอกเขามักจะใช้คำว่า Faith แทนคำว่า Religion เขาไม่ได้เรียกว่า ศาสนานั้น ศาสนานี้ แต่เขาเรียกว่า Faith นั้น Faith นี้ ดั่งนั้นจึงมีแนวโน้มที่จะมองว่า ศาสนาเป็นเรื่องความเชื่อ

เมื่อชาวพุทธเราไม่ได้ศึกษาไม่เข้าใจหลักพุทธ เมื่อ

นักวิชาการหรือว่าใครก็ตามที่อยู่เมืองนอก หรือได้รับอิทธิพลจากเมืองนอกพูดถึงศาสนาโดยรวมว่าเป็นระบบความเชื่อ พุทธศาสนาก็ถูกมองตรงตามหลักการศาสนาอื่น ทั้ง ๆ ที่หลักของพุทธศาสนามีอะไรที่แตกต่าง ที่ไม่เหมือนศาสนาเหล่านั้นเลย นี่ก็เกิดความสับสน ปีที่แล้วที่มีการถกเถียงกันเรื่องจะให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติก็เช่นเดียวกัน หลายคนไม่เห็นด้วย เพราะมองศาสนาผ่านความคิด มุมมองของตะวันตก โดยไม่สามารถจะจับเอกลักษณะของพระพุทธศาสนาที่เป็นความแตกต่างจากศาสนาอื่น

ทุกวันนี้เราต้องสำนึกว่า สำหรับชาวพุทธ การที่เราพูดถึงสิ่งที่ไม่เหมือนศาสนาอื่นนั้น ไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความขัดแย้ง ความแตกแยกเสมอไป เพราะศาสนาพุทธเราก็สามารถยกประวัติศาสตร์ของตนขึ้นมาได้ เป็นการพิสูจน์เป็นพยานที่ชัดเจนว่า พุทธศาสนาไม่เคยคิดเป็นศัตรูกับใคร ประเทศไทยเป็นพุทธ ร้อยละ ๙๐ มีไหม เคยมีไหม ที่องค์กรของพุทธคิดที่จะพยายามให้คนที่นับถือศาสนาอื่นเปลี่ยนเป็นพุทธ เรื่องแบบนี้ไม่ได้อยู่ในมุมมองของชาวพุทธเราเลย การที่เราจะพูดถึงเอกลักษณะของเรา ถ้าหากว่าเป็นศาสนาอื่นที่เน้นศรัทธา ไซ้ มันก็จะเป็นปัญหา ถ้าหากว่าเราถือว่าเราถูก เขาผิด เป็นการส่งเสริมความรู้สึก ว่าเรา ว่าเขา เรา

ก็ไม่ต้องการให้เกิดปัญหา

แต่ถ้าหากว่าเราไม่จับหลักพุทธศาสนาแล้ว และไม่สามารถที่จะตอบคำถามว่า ทำไมเราเลือกที่จะเป็นพุทธมากกว่าที่จะนับถือศาสนาอื่น หรือมากกว่าที่จะไม่มีศาสนาอะไรเลย ทำไมเราถึงต้องเป็นพุทธ เพื่ออะไร ทำไม เราต้องการอะไรจากพระพุทธศาสนา เราให้อะไรกับพระพุทธศาสนา เราต้องเริ่มส่งเสริมให้มีการพูดคุยกันในเรื่องนี้ เมื่อเราได้กำหนดว่า การเป็นพุทธมามากะที่แท้จริงควรจะเป็นอย่างไร ความคิด มุมมอง ความเชื่อถือที่สนับสนุน ทำให้เราเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีเป็นอย่างไร ความคิดที่เป็นอุปสรรคเป็นอย่างไร จะทำให้ปัญหาต่าง ๆ นี้ คลี่คลายได้มาก

ทุกวันนี้ความไม่ชัดเจนมีอยู่มาก อย่างเช่น การห้อยจตุคาม ความเชื่อถือที่อยู่เบื้องหลังที่ขัดกับหลักพุทธศาสนาก็มีอยู่ ทั้ง ๆ ผู้ที่ห้อยก็เชื่อมั่นว่าตัวเองเป็นพุทธ เราต้องคุยกันว่า มันอยู่ด้วยกันได้ไหม มันขัดกันไหม คำถามที่สำคัญอย่างยิ่งข้อหนึ่งคือ ชาวพุทธ เราต้องการให้ศาสนาพุทธมีบทบาทในประเทศไทยที่ชัดเจนหรือไม่ ต้องการให้หลักพุทธศาสนามาพัฒนาสังคมหรือไม่ ต้องการให้หลักพุทธศาสนาพัฒนาตัว

เราเองหรือไม่ เพราะถ้าไม่เกิดฉันทะในการที่จะนำหลักพุทธศาสนามาพัฒนาไม่ว่าในระดับสังคม ชุมชน ตัวบุคคลแล้ว ก็คงไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง

เมื่อคนมีความทุกข์ เราก็รู้ว่าคนไม่อยากเป็นทุกข์ อยากจะหายจากทุกข์เร็ว ๆ อยากจะหายจากทุกข์ทันที เมื่อคนเป็นทุกข์อยากหายจากความทุกข์ หรือต้องการอะไรสักอย่าง จะเป็นเงิน เป็นทอง เป็นโชค เป็นลาภ เป็นอะไร และอยากได้เร็ว ๆ ความคิดอย่างนี้ที่มักจะนำไปสู่ความมั่งงาย เพราะคนที่จะมั่งงายมากที่สุด คือ คนที่ต้องการอะไรสักอย่าง และต้องการเร็ว

ถ้าเราไม่ต้องการให้ชาวพุทธในเมืองไทย หลงอยู่กับพวกไสยศาสตร์ เราต้องมีทางเลือกที่บอกว่า คุณกำลังเป็นทุกข์ กำลังต้องการอะไร ควรจะปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้ในทางที่สอดคล้องกับหลักพุทธอย่างไร และมันจะดีกว่าอย่างไร ไม่ใช่เพียงแต่บอกว่า ไม่ได้ ไม่ถูก อย่างนี้มันจึงจะถูก อันนี้ก็คงคุยกันไม่จบสักที

ในการพูดคุยเรื่องความมั่งงาย เรื่องไสยศาสตร์ เรื่องจตุคามรามเทพ ก็มีปัญหาว่า ส่วนมากแล้วพูดแบบคนตาบอด เพราะสถาบันการศึกษาไม่ได้ช่วยเท่าที่ควร อยากให้ช่วยอย่างไร อย่างเช่น ในเรื่องของจตุคาม

เป็นต้น คนมีความเชื่อว่าห้อยแล้วจะมีโชค มีลาภ เป็นต้น สถาบันการศึกษาก็น่าจะช่วยสังคมด้วยการวิจัย หาคนที่ห้อยสัก ๕๐๐ คน คนที่ไม่ห้อยสัก ๕๐๐ คน ติดตามดูสัก ๓ เดือน ๖ เดือน เทียบเคียงดูผลการวิจัยระหว่างคนที่ห้อยกับที่ไม่ห้อย ทำเป็นการวิจัย ก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมมาก และความเชื่อถืออย่างอื่นก็เช่นเดียวกัน เพราะตอนนี้เราไม่มีสถิติ เราไม่มีหลักฐาน เรามีแต่พูดกันว่าเพื่อนคนหนึ่งเขาได้แล้ว และเขาก็ร่ำรวย คนหนึ่งรถชนเขาไม่ตาย น่าจะตาย คนอื่นเขาตายหมด เขาไม่ตาย ก็พูดตามที่เขาว่า แต่ตามหลักวิทยาศาสตร์เราก็เอาเป็นเครื่องพิสูจน์ไม่ได้

ถ้าเราต้องการหาข้อยุติในเรื่องพวกนี้ เราต้องไปเก็บข้อมูลให้มีไว้เป็นตัวอย่าง ความเชื่อถือทุกสิ่งทุกอย่าง ทำอย่างนี้ ทำพิธีกรรมอย่างนี้ จะเป็นการสะเดาะเคราะห์ จะเป็นอะไรต่ออะไร พวกเราก็ต้องเก็บข้อมูลว่า ใช่ หรือไม่ใช่อย่างไร ทุกวันนี้ ฝ่ายหนึ่งบอกว่าไม่ใช่หรอก งมงาย ฝ่ายหนึ่งก็ว่า ใช่ คนนั้นทำแล้วได้ผล คนนี้ได้ผล เราจะคุยกันในลักษณะอย่างนี้อีกที่ปีๆ ก็เหมือนเดิม ก็ภพก็ชาติก็เหมือนเดิม คนเชื่อก็ตีเชื่อ คนไม่เชื่อก็ตีไม่เชื่อ น่าจะใช้หลักวิทยาศาสตร์มาช่วย

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ไม่กลัววิทยาศาสตร์ เป็นศาสนาเดียวที่ไม่เคยเป็นศัตรูกับวิทยาศาสตร์ ถือว่าวิทยาศาสตร์เป็นเพียงการเก็บข้อมูลในส่วนที่วัดได้ ข้อจำกัดของวิทยาศาสตร์ก็คือ เข้าไม่ถึงธรรมชาติ ส่วนที่วัดไม่ได้ วิทยาศาสตร์อยู่กับสิ่งที่วัดได้ แต่พุทธศาสนาบอกว่า จะเน้นสิ่งที่วัดได้ก็วัดไป แต่อย่าไปสรุปว่าสิ่งที่วัดได้คือทั้งหมดเท่านั้นเอง อันนี้จะเป็นความจองหลง ความหลงตัวของวิทยาศาสตร์ คิดว่าสิ่งที่วัดไม่ได้ไม่มีความหมาย คิดว่าสิ่งที่วัดไม่ได้ คือ งมงาย

หลายสิ่งหลายอย่างที่เราวัดไม่ได้ แต่มีความหมายมีมากมายอย่างเช่น ความรัก ความรักวัดได้ไหม การจะบอกว่ามันมีสารนั้น สารนี้ อยู่ในสมอง คนมีความรักจะมีความเปลี่ยนแปลงของสารบางอย่างในสมอง แต่นั่นก็ไม่ใช่ตัวความรู้สึกว่ารัก ความรู้สึกว่าชัง ความรู้สึกต่าง ๆ สิ่งที่เป็นนามธรรม วิทยาศาสตร์เข้าไม่ถึง แต่พุทธศาสนาเข้าถึงมานานแล้ว

ในเรื่องการแก้ปัญหาของสังคมอย่างเราก็ถือว่า คำสั่งสอนพระพุทธเจ้าทนต่อการพิสูจน์ ใครจะพิสูจน์อย่างไร พิสูจน์ไป เรายินดี พิสูจน์ให้มากเถิด เราจะได้มั่นใจว่าข้อมูล

ที่กลับมาจะไม่มีอะไรขัดกับพระพุทธศาสนา เพราะหลักพุทธศาสนาตั้งไว้บนการเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ ไม่ได้เอาอุดมการณ์มาพูด แต่เอาความจริงที่ทุกคนสามารถจะสัมผัสได้เป็นที่ตั้ง

ในเมื่อพุทธศาสนาไม่ได้เน้นเรื่องความเชื่อในคัมภีร์ หากแต่เน้นเรื่องการเรียนรู้จากธรรมชาติและ การปรับกาย วาจา ใจ ให้สอดคล้องกับหลักธรรมชาติ ในทางที่ทำให้ความทุกข์น้อยลง ความสุขเพิ่มมากขึ้น ก็เป็นศาสนาที่เป็นสากล เพราะศาสนาที่เน้นความเชื่อในคัมภีร์จะมีลักษณะความดีตามที่ศาสนาดินยามแน่นอน แต่จะเป็นสากลไปไม่ได้ เพราะว่าจะต้องมีเราที่เชื่อ และเขาที่ไม่เชื่อ

สำหรับพุทธศาสนาไม่ได้เน้นว่า เชื่อ หรือไม่เชื่อ เพราะว่าคนที่เชื่อในสิ่งที่ดี แต่ทำความชั่วได้ และคนที่เชื่อในสิ่งที่ไม่ดี ก็ทำความดีได้ ชาวพุทธเราถือการกระทำเป็นใหญ่ คุณจะเชื่ออะไรก็ตาม แต่อย่าไปเบียดเบียนกันและกัน อย่าไปดูถูกดูหมิ่นกัน ให้อยู่เป็นมิตร เป็นเพื่อนกันได้ไหม ถือว่าการกระทำสำคัญกว่าความเชื่อ บางคนถือว่าการทำความชั่วที่เขาทำ ไม่น่าจะเรียกว่า ชั่ว เพราะเขาทำสิ่งที่ไม่ดีนั้นเพื่อสิ่งที่ดี อันนี้เป็นข้ออ้างที่เรามักจะได้ยิน

บ่อยๆ ความคิดแบบนี้เป็นแนวความคิดที่เป็นอันตราย

ทางพุทธบอกว่า ถ้าเหตุไม่ดี ผลก็ไม่ดี ไม่ว่าจะเชื่อ
ว่าทำเพื่ออุดมการณ์ ทำเพื่อนั้น ทำเพื่อนี่ ทำเพื่อชาติ ทำ
เพื่อศาสนา แต่ทำด้วยเจตนาประกอบด้วยความโลภ ความ
โกรธ ความหลง เรียกว่า “เป็นกรรม” และกรรมก็เป็นกฎ
ตายตัวของธรรมชาติที่ไม่ขึ้นอยู่กับว่า เรานับถือหรือไม่
นับถือศาสนาไหน มันอยู่ที่ว่าความโลภ ความโกรธ ความ
หลง ปรากฏอยู่ในจิตใจของตนหรือไม่

**ความโลภ โกรธ หลง ไม่มีชาติ ไม่มีศาสนา
แต่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน และเป็นตัวกำหนด
คุณภาพชีวิต** ในเมื่อพุทธศาสนาได้ค้นคว้าในเรื่องจิตใจ
อย่างลึกซึ้ง ตลอด ๒,๕๐๐ ปีที่ผ่านมาแล้ว ไม่น่าแปลกใจ
ว่า นักจิตวิทยา จิตศาสตร์ต่างประเทศทุกวันนี้ หันมาสนใจ
พุทธศาสนามาก เพราะว่าสังคม วัฒนธรรม ศาสนาของ
ตะวันตก แทบจะไม่มีการค้นคว้า แทบจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับ
ธรรมชาติอันลึกซึ้งภายในจิตใจของคน เขาไม่ได้คิดว่า
มันเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา แต่ของพุทธเรามีการค้นคว้า
มานานแล้ว ความรู้ ประสบการณ์ เรามีมาก

เรื่องความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ความเชื่อในไสย-
ศาสตร์ต่างๆ ข้อหนึ่งที่เราตั้งอยอมรับว่า ในเมื่อมีคนทำ

สมาธิ ผีก็จิตในระดับสูง ในชั้นสมณะมานานแล้วอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ความแปลกประหลาด ความอัศจรรย์ต่าง ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา การปฏิเสธว่าสิ่งเหล่านี้ไม่มีจริงก็คงไม่มีผล ประเด็นที่สำคัญของเราไม่ใช่ว่า มีจริงหรือไม่จริง เทวดามีจริงหรือเปล่า ผีมีจริงหรือเปล่า อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์มีจริงหรือเปล่า เรื่องนั้นไม่สำคัญเท่ากับการกำหนดว่าทำที่ต่อสิ่งทั้งหลายที่เรามองไม่เห็นควรจะเป็นอย่างไร ท่านเจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์บรรยายและสอนเรื่องนี้อย่างดี เรื่องเทวดาตามหลักพุทธศาสนา เราไม่เคยปฏิเสธเทวดา

ผู้ที่ปฏิบัติดี แม้กระทั่งในสมัยปัจจุบันนี้จำนวนไม่น้อยที่ท่านสามารถเห็น และเราก็ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องนี้ แต่มันสำคัญที่ว่าเรามองเทวดาอย่างไร เราควรจะมีความสัมพันธ์กับเทวดาอย่างไร มันถึงจะถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา การยอมรับว่าเทวดามีจริง อันนี้ชาวพุทธก็เชื่อ ผู้ที่นับถือศาสนาพราหมณ์ ศาสนาผี เชื่อกันหมด อันนี้อยู่ด้วยกันได้ แต่ทางศาสนาพราหมณ์ต้องบูชาัญญุ ขอนั้น ขอนี้ เสียส่วนใหญ่นะ

แต่พุทธเราถือว่าเทวดาเป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้อาวุโส เราก็แสดงความเคารพ แม้แต่นักการเมืองที่ทุจริตเราก็ยังไหว้ ทำไมเราจะไหว้เทวดาไม่ได้ เราไหว้ได้

แน่นอน ถือว่าเป็นผู้ใหญ่ แต่ว่าเราไม่ได้ขออะไรจากท่านหรอก มันเสียศักดิ์ศรีเราที่เกิดเป็นมนุษย์เป็นชาวพุทธที่ท่านอธิบายเรื่องจตุคามรามเทพ ก็เป็นเทพที่เชื่อว่าดูแลพระบรมธาตุที่นครศรีธรรมราช

ถ้าเราไปดูงานสวนสนาม แล้วเราไปแสดงความเคารพองค์กรฯ แต่ไม่ได้เคารพพระเจ้าอยู่หัว จะถูกต้องหรือ องค์กรฯจะมีอะไรศักดิ์สิทธิ์แค่ไหน ก็เป็นผู้ดูแลเฉย ๆ ในกรณีนี้เราก็ถือว่าผู้ที่ควรแก่ความเคารพคือพระเจ้าอยู่หัว ทำนองเดียวกัน ผู้ที่เราควรทำความเคารพ คือ พระพุทธเจ้า พระบรมธาตุ แต่สำหรับผู้ที่มาช่วยดูแล เราก็ขอบคุณ ขอบคุณที่มาดูแล เราก็ให้เกียรติอยู่แต่ไม่ได้ถือว่าเป็นสิ่งสูงสุด เราถือว่าความศักดิ์สิทธิ์ที่แท้จริงอยู่ที่จิตใจที่บริสุทธิ์ ที่ปราศจากกิเลส

เราทุกคนไม่ว่าเป็นพระ เป็นโยม เราเป็นพุทธแล้ว ก็ต้องพยายามทำให้สิ่งที่ไม่ดีในชีวิตเราให้มีน้อยลง สิ่งที่ดีให้มีเพิ่มมากขึ้น ชำระจิตใจของตนให้บริสุทธิ์ ศึกษาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อพัฒนาชีวิต เชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ที่จะพันทุข์ที่จะเข้าถึงความสุขที่แท้จริง ถือว่าความเพียรพยายามเช่นนี้ เป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตของเรามีความหมาย มีแก่นสารเมื่อเราได้เรียนรู้จากธรรมชาติ ดูตัวเองบ่อย ๆ เรา

ก็จะเริ่มเห็นว่าสิ่งทั้งหลาย มันเกิดขึ้น มันตั้งอยู่ ดับไป ตามเหตุ ตามปัจจัย แล้วเราจะปลอดภัย เราจะมีความสุข

เมื่อเราสามารถกำหนดเหตุปัจจัยต่าง ๆ และปฏิบัติถูกต้องต่อเหตุปัจจัยต่าง ๆ สมมติว่าเรามีอะไรที่เกิดขึ้นในชีวิตซึ่งเป็นสิ่งไม่ดี เราก็ดูว่ามันเกิดจากอะไร ส่วนใดที่เราแก้ได้ เราก็แก้ไป ส่วนใดที่เราแก้ไม่ได้เราก็อดทนสำหรับอนาคตก็เช่นเดียวกัน เรารับผิดชอบในส่วนที่เราทำได้ และปล่อยวางในสิ่งที่เราทำไม่ได้ เมื่อเราทำอย่างนี้ บางครั้งอาจจะไม่ทันใจ คิดว่าถ้าไปทำพิธีกรรมบูชาัญญอะไร มันจะได้ผลเร็ว ในบางครั้ง บางคราวอาจจะเป็นไปได้ อาจจะวิเคราะห์ว่าเป็นเพราะพิธีกรรม หรือเพราะโดยบังเอิญ อันนี้ก็พูดยาก เพราะเรารู้ได้ว่าสิ่งที่มีพลังมากในชีวิตคนเราคือ กำลังใจ

ขอยกตัวอย่างเช่น ยารักษาโรค หรือว่าเวลาเขาทดลองยา บางทีเขาต้องให้ยาที่ต้องการจะทดลองกับคนไข้กลุ่มหนึ่ง อีกกลุ่มหนึ่งให้ยาที่ไม่มีอะไร พวกที่ทานยาที่ไม่มีอะไรแล้วหาย ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้ทานอะไรเลย แต่เชื่อว่ายาที่กินเป็นยาที่ดี แสดงว่าแค่ความเชื่อในตัวยาก็ก็นำมาทำงานแทนยาได้ในบางเรื่อง สำหรับคนบางคน เมื่อเราเชื่อในพิธีกรรม เชื่อในความ

ศักดิ์สิทธิ์ของสิ่งนี้แล้ว ถ้าจะมีอะไรดีขึ้น มันไม่ได้ดีขึ้นเพราะ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือสิ่งที่เชื่อเสมอไป มันดีขึ้นเพราะตัวความ
เชื่อ ตัวความเชื่อเองมีผล ไม่ใช่สิ่งที่เชื่อ ใช่หรือไม่ก็ต้องลอง
ดู ในแง่นี้ตัวความเชื่อก็เป็นประโยชน์

ถ้าเราใช้พิธีกรรมบางอย่างเพื่อระดมความเชื่อ ให้มี
ความเชื่อมั่น มันก็มีผลดี แต่ในระยะยาว เราจะแก้ปัญหา
ด้วยปัญญา คือการใช้พิธีกรรม ใช้หลักไสยศาสตร์
แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ในบางเรื่องเท่านั้น ไม่ใช่ทุกเรื่อง
แต่เหตุให้เกิดปัญหามันก็ยังมีอยู่เหมือนเดิม เมื่อปัญหา
ข้อนี้ดับไป หายไปแล้ว ก็มีปัญหาใหม่ ต้องไปแก้ปัญหาใหม่
เพราะว่าตรรกะที่เรายังมีตัวผลิตปัญหาภายในจิตใจ คือ
ตัวอวิชชา ตัวตัณหา มันก็ไม่จบสักที

เรื่องการวิเคราะห์ว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งลี้ลับ มีผล
จริงหรือไม่ ไม่ต้องตกลง หรือตัดสินใจว่าใช่หรือไม่ใช่ อาจ
จะมีส่วนหนึ่ง ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องเหลวไหลทั้งหมด ไม่ใช่ว่า
ต้องปฏิเสธว่าเหลวไหล มันจึงจะอยู่ห่างไกล เราอาจจะ
ยอมรับว่า สิ่งลี้ลับ อาจจะมีผลดีก็ได้ อาจจะมีพลังอะไร
สักอย่าง ท่านปลุกเสกมันมีพลัง เราไม่ปฏิเสธ แต่ใน
ระยะยาว สิ่งที่เราต้องรักษา คือ สมมาภิภูริชของเรา
การที่เรามีอุตมการณ์ มีความสามารถ ความชำนาญ

ชำนาญในการสู้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือเป็นการสร้างความรู้สึกที่เราเป็นคนที่สามารถได้ เป็นคนไม่พ่ายแพ้ มีอะไรจะต้องแก้ไขได้ ชนะให้ได้ ความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นจากการพยายามจัดการกับปัญหาตัวเองอยู่สม่ำเสมอ

แต่เมื่อใดก็ตามที่เราเริ่มเกิดความคิดว่า บางเรื่องเราก็สู้เอง บางเรื่องไปขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาช่วย ขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาห้อยคอ กำลังใจก็จะไม่มั่นคงสักที เราต้องการจิตใจที่มั่นคง ที่เข้มแข็ง ความมั่นคง ความเข้มแข็ง เกิดจากอะไร เกิดจากการกระทำ เกิดจากการพยายาม ใช้หลักศีล สมาธิ ปัญญา มาช่วย ศีลคือการที่เรากำหนดกรอบของการกระทำของตัวเอง ด้วยความสมัครใจ ด้วยปัญญา และสำรวมกาย วาจา ภายใตกรอบที่เรากำหนดไว้สำหรับตัวเอง เกิดความเชื่อมั่นว่าเป็นผู้ที่เป็นตัวของตัวเอง

ถึงแม้ว่าเราจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ชักชวนและยั่วยุให้ทำความไม่ดี เราก็รับผิดชอบตัวเองได้ เราสำรวมได้ อันนี้ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีมาก อย่างนี้ก็คือความมั่นคงทางอารมณ์ความรู้สึก เราต้องมียุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการบริหารอารมณ์ตัวเอง โดยเฉพาะความโกรธ ความอิจฉา พยาบาท ความคิดก้าวร้าว ความซึมเศร้า ความท้อแท้ใจ พวกนี้ที่ก่อกรวนจิตใจอยู่ตลอดเวลา

เวลา ยิ่งดูยิ่งเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ เรายิ่งจะเห็นว่า ถึงแม้ว่าเราได้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้เข้าสมเด็จองค์นั้น องค์นี้ ก็ไม่มีผลต่ออารมณ์ ความรู้สึก

ลองดูว่าเราได้สิ่งศักดิ์สิทธิ์มาครอบครองเป็นของตัวเอง แล้วทำให้ความอิจฉา พยาบาท ความโกรธ ความโมโห นิสัยไม่ดีต่างๆ หายไปหรือไม่ เหมือนเดิมใช่ไหม อาจมีความสบายใจว่าทำไม่ดี แล้วคงไม่เป็นทุกข์มาก คงไม่มีใครลงโทษเรา แต่มันก็ไม่เสมอไป บางที่ได้ผลร้ายด้วยซ้ำไป ได้ของศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางของขลังมา ถือว่าปลอดภัยแล้ว ก็ประมาททำบาปกรรม ไม่ได้กลัวผลที่จะเกิดขึ้น อันนี้ก็เป็นการทำร้ายตัวเอง

บางที่พวกโจรผู้ร้ายได้เครื่องรางของขลัง ทำให้เขาประมาทมาก อาตมามีเพื่อนแต่ก่อนอยู่ป่ากษัตริย์ได้เล่าให้ฟัง มีคนหนึ่งเป็นโจรมีชื่อเสียงในท้องถิ่น ถูกตำรวจยิง ๓-๔ ครั้ง แต่ไม่เข้า เขาก็ยิงเอาใหญ่ เชื่อกันในตัวเองมาก จนกระทั่งตำรวจจับเขาได้แล้ว ก็ถูกจับคนน้ำ กคนน้ำตาย เพราะเครื่องรางของขลังกันไม่ได้แต่กระสุน แต่กันน้ำไม่ได้

ถ้าเราหวังพึ่งสิ่งนอกตัวเรา ก็แก้ได้ในส่วนหนึ่ง ในบางเรื่อง แต่กฎแห่งกรรมก็มีอยู่เหมือนเดิม ถึงเวลาก็ต้องรับผลกรรม เราเชื่อในกฎแห่งกรรม จะทำให้ความคิดที่จะ

วิ่งไปหาสิ่งนอกตัวมาปลอบใจ มาทำให้สบายใจก็จะมีน้อยลง คิดว่าถึงจะได้ประโยชน์ในทันทีแต่ก็เป็นการชั่วคราว ประโยชน์ที่แท้จริง ที่ยั่งยืน สำหรับตัวเอง และคนรอบข้าง จะเกิดจากการรับผิดชอบกาย วาจา ใจ ของตัวเอง ฝึกให้มีสติ รู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่ไม่ดี และก็มียุทธศาสตร์ ยุทธวิธี ในการส่งเสริมสิ่งดีงามในจิตใจ อาจจะเป็นความละเอียดต่อบาป ความเกรงกลัวต่อบาป ความอดทน ความขยัน ความเข้มแข็ง ความเมตตา ความกรุณา เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เราได้สัมผัสสันติภาพภายใน

ถ้าเราไม่เคยได้สัมผัส ไม่เคยเข้าถึงความสงบภายใน เราจะอ่านคำว่า “การศึกษาเพื่อสันติภาพ” มันก็ยังไม่ซึ่ง เพราะไม่รู้ว่าสันติภาพที่แท้จริงเป็นอย่างไร อาจจะทำให้เข้าใจว่า สันติภาพ คือ ไม่มีสงคราม ไม่มีการฆ่ากัน ไม่มีการรบราฆ่าฟันกัน คือ สันติภาพ สันติภาพที่แท้จริง เราแต่ละคนสามารถสัมผัสได้ ด้วยการฝึกจิตใจให้ปล่อยวางสิ่งเหลวไหลทั้งหลาย มีตัวรู้ เรียกว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานภายใน นี่คือการสงบ นี่คือการสันติภาพ

เมื่อเราเห็นความงดงาม ความเลิศ ความประเสริฐ ความสงบภายในจิตใจ เห็นว่าสมกับที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ว่าเป็นความสุขอย่างยิ่งแล้ว ก็เริ่มมีความพยายามที่จะเสริมสร้าง

สันติภาพในครอบครัว ในชุมชน ในสังคมที่เราอยู่อาศัย แต่
ถ้าเรายังไม่รู้ความหมาย ยังไม่เข้าถึงตัวสันติภาพ นี่จะยาก
ขอกล่าวถึงสันติภาพอีกข้อหนึ่งคือว่า สันติภาพไม่
ได้อยู่โดดเดี่ยว สันติภาพอยู่กับคุณธรรมอีก ๒ ข้อ
คือ ปัญญา กับความเมตตากรุณา ต้องอยู่ด้วยกัน
ต้องการสันติภาพคือต้องหวังดีต่อคนรอบข้างทุก ๆ
คน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ทุกคนสมควรที่จะรับความ
รัก ความหวังดีจากเรา อันนี้จะเป็นการละลายการ
แบ่งแยก ว่าเรา ว่าเขา เมื่อเรามีความหวังดีต่อคน
ทุกคน หวังดีต่อครอบครัว ชุมชน สังคม ต่อโลก
แล้ว ต้องมีปัญญาในการกระทำที่จะเสริมสร้าง
อุดมการณ์ ถ้ามีอุดมการณ์อย่างเดียว แต่ไม่มี
ปัญญาในเรื่องวิธีการ ในเรื่องเทคนิค มันก็ไม่ได้ผล
และผู้ที่ใช้ปัญญาเพื่อสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อ
คนอื่น ภายในจิตใจของเขาจะต้องรู้จักความสงบ
ได้ เพราะถ้าคิดจะทำความดี แต่จิตใจฟุ้งซ่านจะ
ขาดความรอบคอบ สุดท้ายก็จะหมดกำลัง ฉะนั้น
ประโยชน์ตน ประโยชน์ท่านต้องไปด้วยกัน

ขอสรุปว่า ทุกวันนี้พุทธศาสนา และรวมถึงสถาบัน
สงฆ์ ขาดการศึกษาที่ถูกต้อง พระเราเองก็ขาดการศึกษา

ตัวเองก็ไม่ได้เข้าถึงแก่นแท้ของพุทธศาสนาเท่าที่ควร เมื่อพระซึ่งเป็นผู้นำสังคมพุทธยังเข้าไปไม่ถึงหลัก เราก็ไม่สามารถจะเผยแพร่ จะสื่อสารให้คนทั่วไปได้ทราบ คฤหัสถ์ทั่วไปก็ยังไม่ค่อยจะชัดเจนว่า การเป็นพุทธคืออะไร มีหน้าที่อย่างไร ควรจะมีการกระทำอย่างไร การเป็นพุทธควรจะปรากฏในวิถีชีวิตอย่างไร มันก็มั่ว ๆ ไปหมด ก็เอาแต่กิจกรรมบางอย่าง เช่น เรื่องการใส่บาตร เรื่องการขอศีล ขอธรรม การทอดกฐิน และอะไรที่เป็นเปลือกของศาสนา

ศาสนาของเรา ต้องเริ่มต้นด้วยความเพียรพยายามที่จะละสิ่งที่ไม่ดีในชีวิต บำเพ็ญสิ่งที่ดี ขำระจิตใจของตนให้บริสุทธิ์ โดยใช้หลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแผนที่เป็นวิธีการ ต้องถือว่าพุทธศาสนาเป็นระบบการศึกษาที่สมบูรณ์ที่สุด ที่เคยปรากฏอยู่ในโลกมนุษย์ เราเป็นผู้ที่มีบุญอย่างยิ่งที่เกิดในเมืองพุทธ ที่สามารถศึกษา ปฏิบัติคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้อย่างง่าย ทุกวันนี้ หนังสือซีดี มีมากมาย เรื่องรายการวิทยุ รายการทีวี คนที่สนใจจะศึกษา จะปฏิบัติธรรม ได้เปรียบคนในสมัยโบราณอย่างมาก โอกาสมีอยู่ เพียงแต่เราต้องเห็นความสำคัญ ต้องมีฉันทะ ความสนใจที่จะได้รับประโยชน์จากพระพุทธ

ศาสนา และที่จะสร้างประโยชน์ให้กับพระพุทธศาสนา

การที่เราจะมีชีวิตที่เราภาคภูมิใจได้ ต้องถามตัวเองว่า เราประกอบอาชีพ ประสบความสำเร็จทางโลก มีเงิน มีทอง มีตำแหน่ง มีลาภ มียศ มีสรรเสริญ มีสุข มันจะตอบสนองความต้องการอันแท้จริงในจิตใจของเรา ได้จริงหรือไม่ หรือเป็นแค่ส่วนประกอบ อาตมาเห็นว่า เป็นแค่ส่วนประกอบเท่านั้นเอง แต่สิ่งที่จะสามารถตอบสนองความต้องการอันแท้จริงของจิตใจนี้ เราจะได้รับจากพระพุทธศาสนา

เมื่อเรามั่นคงต่อพระพุทธศาสนาเข้าใจหลักพระพุทธศาสนาได้ดีขึ้น เข้าใจเรื่องกฎตายตัวของธรรมชาติ เข้าใจเรื่องกาย เรื่องใจของตัวเองได้มากขึ้น คือ มีความรู้ ความเข้าใจในธรรมชาติมากขึ้น ความเชื่อถือ ความหลงงมงายในสิ่งอื่น ๆ จะค่อย ๆ หายของมันไปเอง แต่ในระหว่างนี้เราก็ต้องสร้างอุดมการณ์ในการเป็นที่พึ่งของตน และการเข้าถึงหลักพระพุทธศาสนาให้ดี และโดยสังเกตตัวเองว่า เมื่อเราหวังพึ่งสิ่งนอกตัวเรา เป็นการเบียดเบียนจิตใจของตัวเอง ทำให้เราอ่อนแอ ทำให้เราไม่ก้าวหน้าในธรรมเท่าที่ควร

วันนี้ก็คงได้แสดงธรรมพอสมควร

ถาม-ตอบ

พิธีกร : พิธีกรรมต่าง ๆ เช่นการไหว้บรรพบุรุษ การสะเดาะเคราะห์ที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา หรือไสยศาสตร์ ไพรดซ์นั้นะเพื่อแก้ความสับสนด้วยครับ

พระชยสาโร : อันนี้ก็เข้าใจความสับสน เพราะว่า ผู้ที่แนะนำ และผู้ที่นำในพิธีกรรมอย่างนี้ หลายครั้งก็เป็น พระสงฆ์เอง ทำให้ญาติโยมก็คงต้องสับสน ในเมื่อพระสงฆ์ เป็นผู้แนะนำ หรือว่าผู้แนะนำในพิธีกรรมดังกล่าว อาตมาก็ไม่ อยากจะพูดซ้ำที่พูดก่อนหน้านี้ แต่ว่าขอให้เราได้ทราบหลัก การง่าย ๆ ที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ในสังกัปปัญหสูตร ในที่สมาธิกาย เป็นโอกาสที่พระอินทร์มาสนทนาธรรม ถาม พระพุทธองค์หลาย ๆ คำถาม ที่สำคัญก็ถามว่า ในเหตุการณ์ ต่าง ๆ นี้ เราควรจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องอย่างไร จะเป็น เรื่องพิธีกรรมก็ดี เรื่องการจะคบบุคคลก็ดี การที่จะไปอยู่กับ กลุ่มนั้น กลุ่มนี้ก็ดี อะไรที่จะต้องตัดสินใจว่าควรไม่ควรอย่างไร เรามีหลักการอะไรใหม่ที่จะช่วย

พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่าเกี่ยวข้องกับสิ่งใดบุคคล ใด เหตุการณ์ใด อะไรก็แล้วแต่ ต้องดูใจ ต้องดูกุศล ธรรม อกุศลธรรม ที่อยู่ในใจ ถ้ากุศลธรรมสิ่งที่ดีเพิ่ม

ขึ้น อกุศลธรรมน้อยลง ไปได้ ถ้าอกุศลธรรมเพิ่มขึ้น
กุศลธรรมน้อยลง ก็อย่าไปยุ่งดีกว่า กุศลธรรม อกุศล
 ธรรม เราก็ต้องฝึกให้ดูในใจตัวเอง เองง่ายสุดว่า มันรู้สึก
 สะอาด รู้สึกสกปรก รู้สึกผ่อนคลาย หรือรู้สึกขุ่นมัว เพิ่มความ
 ละอายต่อความเกรงกลัวต่อบาป ศีล ความสงบภายในจิตใจ
 สัมมาทิฐิที่อยู่ในใจหรือว่าทำให้เราประมาท ทำให้เรา
 หลงใหล ทำให้เราฟุ้งซ่านวุ่นวาย ทำให้เราสับสน ทำให้กิเลส
 ต่างๆ เพิ่มมากขึ้น อันนี้เป็นหลักที่เราจะใช้กับทุกๆ เรื่อง

เมื่อเราประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ต้องถามตัวเองว่า
 ทำเพื่ออะไร ทำทำไม จิตใจของเราในขณะที่คิดจะทำ มันอยู่ใน
 ในสภาพเช่นไร พิธีกรรมนั้นจะขัดกับหลักคำสอนของ
 พระพุทธเจ้าหรือไม่ เช่นความเชื่อในเรื่องของกรรม หรือการ
 กระทำ เป็นต้น เราก็ต้องมีหลักของเรา หลักพิจารณาของเราที่
 ไปไหนติดตัวไปด้วย ไม่ใช่ว่ามันจะมีสูตรตายตัวว่า นั่นไม่ใช่
 นี่ไม่ใช่ แต่เราก็ต้องพยายามสร้างหลักภายในจิตใจของตัวเอง

พิธีกร: นมัสการถามต่อเนื่องขอรับ การใช้หลักของเหตุ
 ผลใช้ความสบายกาย สบายใจ เป็นที่ตั้ง อันนี้จะใช่หรือไม่
 ขอรับ

พระชยสาโร : ก็ไม่ใช่ ไม่เสมอไปนะว่าสบายใจ
 ถ้าคนมีมิจฉาทิฐิก็อาจจะทำสิ่งที่ไม่ถูก แล้วสบายใจได้

เหมือนกัน เพราะความสบายใจเป็นผลที่มีความคิดเห็น ความเชื่อถือเป็นปัจจัย ก็อยู่ที่สัมมาทิฐิ อยู่ที่เราเรียนรู้คำสอนของพระพุทธเจ้าไปด้วย เราจึงจะได้วัด จึงจะเปรียบเทียบได้แต่ไม่ใช่เรื่องจะไปเชื่ออย่างเดียว **พระพุทธศาสนาต้องการให้เราเห็นความสำคัญของการฝึกให้ เกิดความรู้ ความเข้าใจที่เราจะไปใช้เป็นหลักตัดสินใจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ใช่เราเชื่อในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นอันจบ คือ มันก็ต้องมีการพัฒนาตัวเองด้วย** ตอนนี้อยู่ในสภาพที่ยังไม่ค่อยรู้ว่าอะไรเป็นอะไร แล้วก็เห็นว่านั่นเป็นปัญหาใหม่ ทำอย่างไรเราจึงจะมีหลัก อันนี้ก็ควรจะไปสู่การศึกษา และปฏิบัติตามคำสอนพระพุทธเจ้า

พิธีกร : การนิมนต์พระมาบ้านหรือสถานที่ทำงาน เพื่อจุดประสงค์ปลัดังความ หรือไล่ผี เป็นพุทธศาสตร์ หรือไสยศาสตร์

พระชยสาโร : อันนี้เป็นคำถามที่น่าสนใจ เพราะ ว่าวิชาอาคมบางอย่าง อาจจะไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ หรือไม่ขัดกับหลักพุทธศาสนาก็ได้ ถ้าหากว่าพระสงฆ์บางท่านฝึกวิชาอย่างนี้ เรื่องการไล่ผี ถ้าเราถือว่าผีไม่มีจริง

หรืออีก มันเป็นเรื่องอุปาทาน วิธีการไล่ผีก็เป็นเรื่องงมงายไป แต่ถ้าว่ามีจริง เราก็มีวิชาบางอย่าง มันก็ช่วยได้ มันก็แล้วแต่เจตนา อาตมาจะไม่ปฏิเสธเรื่องนี้เหมือนกับเรื่องที่ยังเสริมให้หลงงมงายบางเรื่อง นี่ถ้าสมมติว่ามีผีสมมติอย่างนี้ก็ได้ สมมติว่ามีผีแล้ว ชาตีก่อนเป็นมนุษย์ที่นับถือพุทธศาสนา แล้วก็ไปรบกวนชาวบ้าน ถ้าเห็นพระมาสวดก็คงเกรงใจพระ เพราะเคยเป็นพุทธมาก่อน อย่างนี้สวดได้

พิธีกร : ท่านอาจารย์กล่าวว่า เมตตาที่ต้องการสิ่งตอบแทนนั้น ยังไม่เป็นเมตตา คือ มันยังเป็นความรักที่เป็นสมุทัยนั้นหมายความว่าอย่างไรครับ

พระชยสาโร : เมตตา คือความรักที่ไม่มีเงื่อนไข ไม่ต้องการอะไรเป็นเครื่องตอบแทน มันก็ออกจากจิตใจที่บริสุทธิ์ ไม่ใช่สิ่งปรุงแต่ง เหมือนกับต้นมะม่วงที่ไม่ต้องไปคิดอะไรมากที่จะผลิตมะม่วงให้ใคร มันเป็นธรรมชาติของต้นมะม่วง ถึงเวลามะม่วงก็เกิดขึ้น ใคร ๆ ก็กินได้ไม่ว่าเมตตาก็เป็นเช่นนั้น ทีนี้ถ้าเรารักเพราะหวัง หวังว่าเขาจะรักเรา หรือหวังว่าเขาจะเอาใจเรา หรือหวังว่าอะไร มันก็เป็นข้อบกพร่องของมัน เป็นความรักก็จริง แต่มันเป็นความ

รักที่มีข้อบกพร่องอยู่

พุทธศาสนาบอกว่า ตราบใดที่ความรู้สึกยังมีความ
อยาก ยังมีความต้องการ ยังมีความรู้สึกว่าพร่อง ว่า
ขาด อันนั้นจะเป็นความรู้สึกที่นำไปสู่ทุกข์ในระดับใด
ระดับหนึ่ง ต่อเมื่อมีความรักในระดับหนึ่ง ความรักที่ยัง
มีเงาตามตัว หรือมีข้อบกพร่อง เราก็พยายามจะขัดเกลา
ในความรักนั้น ให้มันมีลักษณะของเมตตาที่ไม่ต้องการ
เงื่อนไขเพิ่มมากขึ้น ก็เป็นข้อสังเกตว่า **ความรักมีเงื่อนไข
มาก ก็นำไปสู่ทุกข์มาก ความรักที่มีเงื่อนไขน้อยก็
ทุกข์น้อย ความรักที่ไม่มีเงื่อนไขจะไม่ทุกข์เลย**

พิธีกร : ทำไมพระสงฆ์ถึงได้สักยันต์ให้กับประชาชน
ทั้ง ๆ ที่เป็นพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ และการกระทำอย่างนี้
พระสงฆ์ผิดศีลหรือไม่

พระชยสาโร : ถ้าหากว่าพระสงฆ์นำญาติโยม
ไปในการกระทำอันใด หรือพิธีกรรมอันใด ที่ขัดกับหลัก
พุทธศาสนาด้วยหวังเอกลาภ ท่านเรียกว่า มิจฉาชีพ
ถือว่าในเรื่องนั้นเป็นมิจฉาชีพของพระ มี ๒ อย่าง คือ
๑. ต้องมีการทำในสิ่งที่ผิดหลักพุทธศาสนา หรือส่งเสริม
ให้ชาวบ้านงมงาย และ

๒. มีเจตนา เจตนาที่มีกิเลส อย่างเช่น ต้องการเอกฉลาก คือ ถ้าพระสงฆ์ท่านเอง ท่านเชื่อในเรื่องนี้ ท่านก็หลง บาปกรรม ก็ไม่หนักเท่ากับที่ท่านทำเพื่อต้องการผลประโยชน์ ต้องวิเคราะห์เป็นเรื่องๆ ไป

พินิจ : มนุษย์เอาพลังออกมาใช้จริง ๆ เพียงแค่ ๑ เปอร์เซ็นต์จริงหรือเปล่าคะ แล้วความเชื่อของแต่ละบุคคล ที่ว่ามีอิทธิพลต่อร่างกาย คือ พลังที่มนุษย์ดึงออกมาใช้ หรือเปล่า

พระชยसार : เรื่อง ๑ เปอร์เซ็นต์ ก็เปอร์เซ็นต์ อุตมาไม่ทราบเรื่องนั้น แต่คิดว่าคนเรามีพลังในตัวเองเกินกว่าที่เราทราบ ที่เรายังเข้าไม่ถึง ตัวอย่างง่าย ๆ คนที่คิดจะแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว จะทำประโยชน์ของคนอื่นไม่ค่อยจะได้ แต่ถ้าคนที่ไม่หวังสิ่งตอบแทนอย่างที่พูดเมื่อนี้ ก็มีพลังช่วยคนอื่นมาก เพราะไม่มีเงื่อนไข ในเมื่อมีเงื่อนไข อย่างเช่น ทำแล้วเขาต้องยกย่อง ทำแล้วเขาต้องสรรเสริญ ทำแล้วเขาต้องเคารพ ทำแล้วเขาต้องยอมรับ ก็ต้องทำให้สม่าเสมอ พลังในการทำงานจะน้อย ถ้ากิเลสน้อยลงพลังมันมากขึ้น อันนี้ก็เป็นแง่หนึ่งมุมหนึ่ง

จิตใจที่พ้นจากกิเลสต่างๆ โดยเฉพาะกิเลสที่เราเรียก

ว่า นิเวศน์ ความใคร่ในกาม ความพยายาม ความง่วงเหงา หาวนอน ความฟุ้งซ่าน ความลึกลับสงสัย จะเป็นจิตใจที่มีพลังมาก สว่างไสวมีกำลัง เหมือนกับเราเคยรู้จักแต่แสงเล็กๆ น้อยๆ ดวงเล็กๆ น้อยๆ เมื่อได้เห็นพลังพระอาทิตย์เปรียบเทียบแล้ว มันคนละเรื่องกัน **จิตใจของเราทุกวันนี้ไม่มีพลัง เพราะพลังมันรั่วไหลออกไปทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ไปสนใจวุ่นวายกับสิ่งที่เหลวไหลมากเกินไป** เราดูได้ว่า คนหนึ่ง สมมติว่า เกิดมีความทุกข์มากๆ อย่างเช่น ออกหัก หรือว่าคิดมาก นั่งคิดทั้งวัน พอตอนเย็นก็เหนื่อยหมดแรงเลย ทั้ง ๆ ที่นั่งละเมออยู่ทั้งวัน อาจจะไม่เหนื่อยมากกว่าคนที่ออกไปวิ่งมาราธอนก็ได้ เพราะความคิดมันเผาผลาญแคลอรีมาก หากคิดน้อยลง ก็ไม่ใช่ว่าไม่ให้คิดเลย แต่เราไม่คิดในเรื่องที่วุ่นวาย ในเรื่องที่ไม่เกิดประโยชน์ ก็จะมีการเผาผลาญแคลอรีน้อยลง มีพลังมากขึ้น

พิธีกร : ครับ นมัสการขอบคุณพระอาจารย์ครับ การแสดงปาฐกถาธรรมในชุด การศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ครั้งที่ ๗ ในหัวข้อเรื่อง “พุทธศาสตร์ หรือ ไซยศาสตร์ ทางเลือกที่ยั่งยืนของคนไทยในสังคมยุคใหม่” ก็ได้พอสมควรแก่เวลานะครับ เราได้มีคำถาม ถามพระ

อาจารย์ แล้วก็ได้รับคำตอบค่อนข้างจะชัดเจนสำหรับทุกคนนะครับ ทุกคนคงจะมีความซาบซึ้งในพระพุทธานุชาสนามากขึ้นนะครับ ในโอกาสนี้จะขอกราบเรียนเชิญท่านประธานมูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ ท่านอาจารย์นิเชต สุนทรพิทักษ์ ได้กราบถวายเครื่องบูชา เป็นการกราบขอบพระคุณในโอกาสที่ท่านพระอาจารย์ชยสาโรได้กรุณาสละเวลา มาแสดงปาฐกถาธรรมในเวลานี้ นะครับ

พิธีกร : ในช่วงสุดท้ายนี้จะขอกราบเรียนเชิญท่านอาจารย์ ดร.นิเชต ท่านกรุณา กล่าวปิดการแสดงปาฐกถาธรรม กราบเรียนเชิญท่านครับ

ดร.นิเชต สุนทรพิทักษ์ : ผมต้องขอกราบนมัสการขอบพระคุณท่านพระอาจารย์ชยสาโรภิกขุเป็นอย่างสูงไว้ในโอกาสนี้ และต้องขอบคุณทุกๆ ท่านที่ร่วมเข้ามาฟังการบรรยายธรรมวันนี้ ซึ่งผมคิดว่าเป็นอาหารใจที่หาค่ามิได้ ผมไม่อาจจะสรุปอะไรได้ แต่อยากจะเรียนว่า เมื่อเราฟังจบแล้วนี้ เราก็สามารถกำหนดท่าทีของเราต่อปัญหาต่างๆ รอบข้างเราได้ชัดเจนขึ้น และก็ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจที่ท่านพระเดชพระคุณได้พูดไว้ก็คือ ศาสนาพุทธนั้นเป็นมิตรกับทุกศาสนา กับทุกสถานการณั้ แม้กระทั่งกับผีเราก็เป็น

มิตรได้ กับพราหมณ์เราก็เป็นมิตรได้ เพราะฉะนั้นท่าที่ตัวนี้เป็นท่าที่ที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง แล้วก็หลายอย่างที่ท่านได้พูดไปนั้น ก็เป็นสิ่งที่ประทับใจเหลือเกิน และอันสุดท้ายที่ตอบคำถามก็คือว่า กิเลสน้อยมีพลังมาก

เพราะฉะนั้นถ้าเราลดกิเลสที่ท่านพูดถึง โลภะ โทสะ โมหะ ไม่ได้อยู่ในชาติใด ศาสนาใดเท่านั้น แต่มันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน เพราะถ้าเราลดตัวนี้ได้ พลังต่าง ๆ ก็จะแข็งแรงขึ้น ถ้าลดนิเวศน์ต่าง ๆ ลงไป ความเข้มแข็งทางจิตก็จะเกิดขึ้น นำไปสู่การรักษาโรคภัยต่าง ๆ ให้กับตนเอง ให้กับปัญหาต่าง ๆ ที่เราต้องพบ ต้องเยียวยา

ขอให้ทุกท่านที่มาร่วมฟังวันนี้จงเจริญในธรรมยิ่งขึ้น มีความชัดเจนในธรรมะของพระพุทธเจ้าที่จะสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหา สัมกับที่พระเดชพระคุณท่านบอกไว้ว่า โชคดีที่เราเกิดในยุคที่มีพุทธศาสนาเป็นเครื่องส่องทาง ก็ควรจะใช้ธรรมะในพุทธศาสนานั้น ให้เป็นประโยชน์กับชีวิตของตนเองอย่างคุ้มค่าที่สุด ที่ได้มีบุญที่เกิดมา

ขอถือโอกาสนี้ ขอขอบคุณอีกครั้งหนึ่ง และขอปิดการบรรยายธรรมในวันนี้ นะครับ ขอพบพระคุณครับ

ชยสาโร ภิกขุ

นามเดิม	ฌอน ชิเวอร์ตัน (Shaun Chiverton)
พ.ศ. ๒๕๐๑	เกิดที่ประเทศอังกฤษ
พ.ศ. ๒๕๒๑	ได้พบกับพระอาจารย์สุเมโธ (พระราชสุเมธาจารย์ วัดอมราวดี ประเทศอังกฤษ) ที่วิหารแฮมสเต็ด ประเทศอังกฤษ
	ถือเพศเป็นอนาคาริก (ปะขาว) อยู่กับพระอาจารย์สุเมโธ ๑ พรรษา แล้วเดินทางมายังประเทศไทย
พ.ศ. ๒๕๒๒	บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. ๒๕๒๓	อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดหนองป่าพง โดยมี พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อชา สุภัทโท) เป็นพระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔	รักษาการเจ้าอาวาส วัดปานานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. ๒๕๔๕ - ปัจจุบัน	พำนัก ณ สถานพำนักสงฆ์ จังหวัดนครราชสีมา

มูลนิธิพัฒนาฯจ.ท.

ความเป็นมา

มูลนิธิพัฒนาฯจ.ท. จัดตั้งโดยคณะผู้บริหารโรงเรียนทอสี ด้วยความร่วมมือจากคณะครู ผู้ปกครองและญาติโยมซึ่งเป็นลูกศิษย์พระอาจารย์ชยสาโร กระทรวงมหาดไทย อนุญาตให้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลอย่างเป็นทางการ เลขที่ทะเบียน กท. ๑๔๐๕ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๑

วัตถุประสงค์

- ๑) สนับสนุนการพัฒนาสถาบันการศึกษาวิถึพุทธที่มีระบบไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาเป็นหลัก
- ๒) เผยแผ่หลักธรรมคำสอนผ่านการจัดการฝึกอบรม และปฏิบัติธรรม และการเผยแผ่สื่อธรรมะรูปแบบต่างๆ โดยแจกเป็นธรรมทาน
- ๓) เพิ่มพูนความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน และส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๔) ร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ เพื่อดำเนินกิจการที่เป็นสาธารณประโยชน์

คณะที่ปรึกษา

พระอาจารย์ชยสาโรเป็นองค์ประธานที่ปรึกษา โดยมีคณะที่ปรึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ อาทิ ด้านนิเวศวิทยาพลังงานทดแทน สิ่งแวดล้อม เกษตรอินทรีย์ เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์สุขภาพ การเงิน กฎหมาย การสื่อสาร การละคร ดนตรี วัฒนธรรม ศิลปกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คณะกรรมการบริหาร

มูลนิธิฯ ได้รับเกียรติจากรองศาสตราจารย์นายแพทย์ปรีดา ทศนประดิษฐ์ เป็นประธานคณะกรรมการบริหาร และมีคุณบุบผาสวัสดิ์ รัชชตาตะนันท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนทอสีเป็นเลขาธิการฯ

การดำเนินการ

- มูลนิธิฯ เป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมปัญญาประทีป ในรูปแบบโรงเรียนปมเพาะชีวิต เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้านการศึกษาวิถึพุทธ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ ข้างต้น โรงเรียนนี้ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองน้อย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- มูลนิธิฯ ร่วมมือกับโรงเรียนทอสี ในการผลิตและเผยแผ่สื่อธรรมะ แจกเป็นธรรมทาน โดยในส่วนของโรงเรียนทอสีฯ ได้ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕

ศาสตร์ไหน
สันติ

ชยสารโ ร ภิกขุ